

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Zadluženost statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně

Indebtedness of the Statutory Cities of Brno, Ostrava and Plzeň

Student: Bc. Eva Papcunová
Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Petr Tománek, CSc.

Ostrava 2016

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Eva Papcunová**

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T055 Veřejná ekonomika a správa

Téma: **Zadluženost statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně**
Indebtedness of the Statutory Cities of Brno, Ostrava and Plzeň

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Hospodaření a zadluženost obcí v ČR
 3. Analýza zadluženosti Brna, Ostravy a Plzně
 4. Zhodnocení působení zadluženosti na hospodaření statutárních měst
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

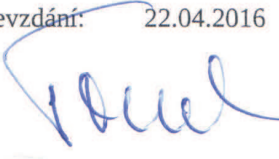
KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 297 s. ISBN 978-807-3579-104.
LORENC, Jiří a Jana KAŠPÁRKOVÁ. *Rozpočtová skladba a účetnictví 2014: pro územní samosprávné celky*. Polešovice: M LORDY, 2014. 593 s. ISBN 978-80-260-5920-2.
PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 587 s. ISBN 978-807-3576-141.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

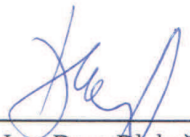
Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Petr Tománek, CSc.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 22.04.2016

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohy č. 1 a 2, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 22. 4. 2016

Eva Škumová

podpis

OBSAH

OBSAH	3
1 ÚVOD	5
2 HOSPODAŘENÍ A ZADLUŽENOST OBCÍ V ČR	7
2.1 Hospodaření a majetek obcí	7
2.1.1 Rozhodování obcí, volený a profesionální management.....	7
2.1.2 Rozpočet obce	8
2.1.3 Majetek obcí	11
2.2 Zadluženost obcí.....	13
2.2.1 Veřejný dluh a podíl obcí na něm.....	14
2.2.2 Příčiny zadluženosti obcí.....	14
2.2.3 Formy zadlužení obcí	15
2.2.4 Měření a regulace zadluženosti obcí	18
2.2.5 Fiskální ústava a její dopady	21
3 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ A ZADLUŽENOSTI BRNA, OSTRAVY A PLZNĚ.....	24
3.1 Zadluženost obcí České republiky.....	24
3.2 Statutární město Brno a jeho zadluženost.....	26
3.2.1 Hospodaření a zadluženost statutárního města Brna v letech 2010 – 2014.....	27
3.2.2 Monitorování zadluženosti statutárního města Brna v letech 2010 – 2014.....	31
3.3 Statutární město Ostrava a jeho zadluženost	32
3.3.1 Hospodaření a zadluženost statutárního města Ostravy v letech 2010 – 2014.....	33
3.3.2 Monitorování zadluženosti statutárního města Ostravy v letech 2010–2014.....	37
3.4 Statutární město Plzeň a jeho zadluženost.....	39
3.4.1 Hospodaření a zadluženost statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014.....	40
3.4.2 Monitorování zadluženosti statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014.....	44
4 ZHODNOCENÍ PŮSOBENÍ ZADLUŽENOSTI NA HOSPODAŘENÍ STATUTÁRNÍCH MĚST.....	46
4.1 Srovnání zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně	46
4.1.1 Srovnání zadluženosti na 1 obyvatele	47
4.1.2 Srovnání zadluženosti v poměru k celkovým příjmům	48
4.1.3 Srovnání zadluženosti dle její struktury	49
4.2 Zhodnocení zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně.....	51

4.2.1	Zadluženost dle schopnosti splácení dluhu	51
4.2.2	Zadluženost v souvislosti s připravovanou fiskální ústavou	54
5	ZÁVĚR.....	56
	Seznam použité literatury	59
	Seznam zkratek	63
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 ÚVOD

Rostoucí zadluženost veřejných rozpočtů je územně samosprávných celků, zejména obcí, je v České republice stále diskutovanějším tématem. Ač zadlužení obcí tvoří jen velmi malou část veřejného dluhu, je regulace zadluženosti obcí součástí komplexního vládního plánu regulace veřejného dluhu.

Cílem diplomové práce je na základě analýzy srovnat a zhodnotit míru a strukturu zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně, vliv zadluženosti na hospodaření jednotlivých měst a srovnání zadluženosti jednak s obcemi České republiky obecně a také vzájemné srovnání vybraných statutárních měst. Dílčím cílem je pak zjistit případné dopady připravované tzv. fiskální ústavy na hospodaření a zadluženost vybraných měst.

V této diplomové práci je k dosažení stanovených cílů využito metod deskripce, analýzy a komparace. Pro názornost byly použity také grafické prostředky a tabulky.

V souladu s cíli této diplomové práce je zvolena tato výzkumná otázka: V jaké míře a struktuře používají sledovaná města při svém hospodaření dluhové nástroje?

Tato diplomová práce je mimo úvodu a závěru rozdělena do tří částí. První částí diplomové práce je část teoretická. Ta je zaměřena na obecnou stránku hospodaření a zadluženosti obcí České republiky. Je zde vymezena obec jako územně samosprávný celek, její působnost, způsob rozhodování a hlavní nástroje k plnění svých úkolů, kterými jsou rozpočet a majetek obce. Dále je zde definována zadluženost obcí, její příčiny a formy. Je zde popsán veřejný dluh a podíl obcí jako územně samosprávných celků. Dále je prostor věnován také měření a regulaci zadluženosti a s nimi spojeným iRatingem. Okrajově je také zmíněn přístup k regulaci zadluženosti v rámci Evropské unie.

Druhá část je věnována analýze zadluženosti obcí České republiky a vybraných statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně. Pozornost je věnována vývoji celkové zadluženosti obcí České republiky a zadluženosti čtyř největších měst. Dále se tato kapitola zabývá samostatnou analýzou zadluženosti každého z vybraných měst. Analýza je provedena za období 5 let a to 2010 – 2014. Nejprve je vybrané město charakterizováno, stručně je přiblíženo hospodaření tohoto města a také třída financování. Poté je podrobněji rozebráno zadlužení města a jeho struktura, monitorování zadluženosti pomocí nástrojů státu a rating města z pohledu ratingových agentur.

Třetí část čerpá z předchozí analýzy zadluženosti vybraných statutárních měst. Zadluženost těchto měst je zde srovnána v poměru na 1 obyvatele, v poměru k celkovým příjmům a z hlediska struktury zadluženosti. Dále je zadluženost zhodnocena dle schopnosti a rychlosti splacení prostřednictvím přebytku běžného rozpočtu, v poměru k celkové likviditě a pomocí ukazatele dluhové služby. V souvislosti s připravovanou tzv. fiskální ústavou je nastíněna situace, která by mohla pro vybraná města nastat, kdyby došlo k aktivaci nástrojů tohoto právního předpisu.

V závěru diplomové práce jsou shrnuty všechny důležité poznatky získané v průběhu této práce a je konstatováno, zda bylo dosaženo stanovených cílů.

Zdroje, ze kterých je čerpáno, jsou zejména odborná knižní literatura týkající se zvoleného tématu a příslušné legislativní prameny v části teoretické. V části praktické jde o zprávy o výsledku hospodaření vybraných statutárních měst v letech 2010 – 2014, dokumenty Ministerstva financí ČR o hospodaření a zadluženosti obcí České republiky. Ve všech částech této diplomové práce je čerpáno také z příslušných webových stránek, zejména pak stránek ratingových agentur, Ministerstva financí ČR a vybraných statutárních měst.

2 HOSPODAŘENÍ A ZADLUŽENOST OBCÍ V ČR

Obec lze charakterizovat jako základní územní jednotku státu, která je společenstvím občanů žijících na určitém ohraničeném území. Každá obec se rozkládá na jednom nebo více katastrálních územích a má své občany, kteří jsou na území obce přihlášení k trvalému pobytu. Základní právní vymezení obcí je zakotveno v Ústavě České republiky. Další důležitou právní normou upravující postavení obcí je zákon o obcích, jímž se fungování obce a veškerá její činnost řídí. Podle tohoto zákona je obec veřejnoprávní korporací a má vlastní majetek, se kterým hospodaří. V právních vztazích vystupuje obec samostatně svým jménem a jako právnická osoba nese odpovědnost z těchto právních vztahů vyplývajících.

2.1 Hospodaření a majetek obcí

Od vzniku České republiky průběžně dochází k decentralizaci veřejných rozpočtů a ke zvýšení soběstačnosti územních rozpočtů. V současné době je již hospodaření obcí ve velké míře autonomní. Obec se sice rozhoduje a zachází se svým majetkem samostatně, ale musí se řídit příslušnými právními předpisy a pravidly.

2.1.1 *Rozhodování obcí, volený a profesionální management*

Rozhodování obce probíhá ve dvou směrech, a to v samostatné a v přenesené působnosti. Samostatná působnost obce znamená samostatné spravování veřejných záležitostí týkajících se dané obce a jejího území prostřednictvím jejích orgánů a v šíři dané zákonem. Do samostatné působnosti obce patří především hospodaření s majetkem a finančními prostředky v rámci rozpočtu obce a zajišťování veřejných statků pro své občany například v oblasti veřejného pořádku, bydlení, dopravy, vzdělávání, zdraví nebo sociální péče. V rámci samostatné působnosti může obec prostřednictvím svého zastupitelstva vydávat i vlastní právní předpisy tzv. „obecně závazné vyhlášky“, které platí pouze na území příslušné obce a nesmí být v rozporu s právním řádem České republiky.

Přenesenou působností rozumíme pravomoci ve výkonu státní správy delegované státem na nižší územně samosprávný celek, v tomto případě obec. Existují následující stupně obcí s různým rozsahem přenesené působnosti:

- obec I. typu – obec se základním rozsahem výkonu státní správy,
- obec II. typu – obec s pověřeným obecním úřadem,
- obec III. typu – obec s rozšířenou působností.

Mimo to existují ještě obce s matričním úřadem a obce se stavebním úřadem.

Na rozhodování se podílí volený a profesionální management. Volený management představuje zastupitelstvo, rada, starosta, primátor. Mění se zcela nebo částečně ve čtyřletém funkčním období a není pro výkon své funkce předem speciálně odborně vzděláván. Volený management rozhoduje o orientaci a cestách rozvoje obce a v jeho kompetenci jsou všechna závažná rozhodnutí včetně majetkových záležitostí a schvalování rozpočtu. Profesionální management představuje obecní či městský úřad, magistrát, tajemník, vedoucí útvarů. Je stabilní složkou a je na výkon své funkce dlouhodobě odborně připravován. Profesionální management samostatně rozhoduje ve věcech fungování obce a jeho správy a v jeho kompetenci jsou prakticky všechna správní rozhodnutí. Profesionální management připravuje a předkládá dokumenty, jako jsou například návrhy rozpočtů. Pro jejich schválení má však rozhodovací pravomoc volený management. Oba typy managementu se tedy podílejí na procesu rozhodování a hospodaření obcí, ale konečnou rozhodovací pravomoc má management volený.

2.1.2 Rozpočet obce

Rozpočet obce je hlavním nástrojem pro plnění úkolů obce v samostatné i přenesené působnosti. Jde o decentralizovaný peněžní fond zahrnující peněžní prostředky k zajištění veřejných statků a služeb. Pohlížíme na něj ale jako na finanční plán očekávaných příjmů a výdajů obce v rozpočtovém období.

Rozpočet obce se sestavuje na období jednoho kalendářního roku a vychází z rozpočtového výhledu, který obec sestavuje na dobu 2 – 5 let. Rozpočtový výhled je pomocný nástroj sloužící finančnímu plánování dlouhodobých investičních záměrů obce. Obsahuje údaje o dlouhodobých závazcích a pohledávkách obce, finančních zdrojích a potřebách dlouhodobých investičních záměrů obce.

Kromě rozpočtu mohou územně samosprávné celky využívat také mimorozpočtové fondy, které mohou být účelové i neúčelové. Jejich vytváření a využívání je v kompetenci územní samosprávy. Jde o samostatné bankovní účty. Příjmem takových fondů jsou buď přebytky hospodaření minulých let, příjmy v běžném roce nebo převody z rozpočtu běžného roku. Obce zřizují například sociální fond nebo fond rezerv a rozvoje.

Příjmy a výdaje rozpočtu obce

Příjmy rozpočtu obce jsou podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti a hospodářské činnosti obcí zřízených nebo založených organizací, příjmy z vlastní správní činnosti, příjmy z místních poplatků, výnosy daní nebo podíly na nich, dotace ze státního rozpočtu a státních fondů, přijaté peněžní dary a jiné příjmy. Vhodnější rozdělení příjmů je z druhového hlediska podle rozpočtové skladby. Podle ní dělíme příjmy obce do čtyř tříd na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace. Nejvýnosnější část příjmů obce tvoří daňové příjmy a obvykle se podílejí na celkových příjmech obce více než 50 %. Daňové příjmy zahrnují příjmy z daní a z poplatků. Daňové příjmy se dále dělí na příjmy ze svěřených daní, ze sdílených daní a z místních a správních poplatků. Nedaňové příjmy obce se podílejí na rozpočtu obce přibližně 15 %. Patří mezi ně příjmy z pronájmu majetku, příjmy z činnosti organizací zřízených a založených obcí, dary, pokuty, přijaté splátky různých půjček, některé poplatky nespádající do daňových příjmů, příjmy z prodeje krátkodobého a drobného dlouhodobého majetku a další. Kapitálové příjmy jsou jednorázovými příjmy pocházejícími například z prodeje dlouhodobého majetku obce. Zpravidla se využívají k financování investic dlouhodobého charakteru. Dotace obcím plynou z několika zdrojů. Jde o dotace ze státního rozpočtu, dotace ze státních fondů, dotace od krajů a dotace z fondů Evropské unie. Dotace dělíme na nárokové a nenárokové.

Výdaje rozpočtu obce nemají téměř žádná omezení. Omezením je pouze velikost rozpočtu obce a povinné zákonné výdaje obce a několik případů zakázaných zákonem. Výdaje rozpočtu obce se sledují pomocí rozpočtové skladby z odvětvového hlediska. Z druhového hlediska se rozlišují běžné a kapitálové výdaje. Běžné výdaje jsou výdaje každoročně se opakující a sloužící především k pokrytí provozních nákladů obce nebo k plnění úkolů v přenesené působnosti. Podstatnou část běžných výdajů tvoří mandatorní výdaje. Tyto výdaje zahrnují úkoly plněné v samostatné i v přenesené působnosti a velmi zatěžují rozpočet obce. Kapitálové výdaje jsou jednorázové neopakující se výdaje a slouží v drtivé většině k financování dlouhodobých investičních akcí obce přesahujících rozpočtové období. Jedná se zejména o různé stavební projekty.

Zpravidla se rozpočet obce sestavuje jako vyrovnaný. Může však být také přebytkový nebo deficitní. Přebýtkový rozpočet se sestavuje, pokud například obec v budoucnu plánuje použít přebytek rozpočtu k realizaci větší investiční akce. Deficitní rozpočet obce se sestavuje v případě, kdy chce obec využít přebytek rozpočtů minulých let. Jde například o zvýšené výdaje spojené s realizací investiční akce. Financování deficitu rozpočtu však nemusí být

vždy jen z přebytku rozpočtů minulých let. Financování deficitu rozpočtu je možné také dluhovou formou prostřednictvím návratných finančních prostředků. Tento druh financování rozpočtového deficitu je hlavním formou zadlužení obcí. Velmi zatěžující je pro rozpočet obce také splácení úroků z dluhu.

Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba upravuje členění finančních operací ve veřejných rozpočtech. Právní normou upravující rozpočtovou skladbu je vyhláška o rozpočtové skladbě¹ a toto členění je pro rozpočtovou soustavu České republiky závazné. Tato vyhláška určuje čtyři základní hlediska třídění finančních operací. Jedná se o hledisko odpovědnostní, druhové, odvětvové a konsolidační.

Z odpovědnostního hlediska se povinně třídí pouze státní rozpočet. Dělí se na příjmovou a výdajovou část a každá z nich pak ještě na kapitoly, z nichž každá má svého správce, který zodpovídá za plnění rozpočtu. U územních samosprávných celků se třídění z tohoto hlediska nepoužívá.

Z druhového hlediska rozlišujeme příjmy, výdaje a financování. V rozpočtové skladbě jsou ještě rozlišeny podrobněji v sedmi níže uvedených třídách 1. – 6. a 8. třída (7. třída se nepoužívá) a ty se dále dělí na seskupení položek, podseskupení položek a položky. Finanční operace je označena čtyřmístným kódem podle tohoto rozlišení. Jde o základní třídění v celé rozpočtové soustavě.

Rozdělení do tříd dle druhového hlediska:

Třída 1	Daňové příjmy
Třída 2	Nedaňové příjmy
Třída 3	Kapitálové příjmy
Třída 4	Přijaté transfery
Třída 5	Běžné výdaje
Třída 6	Kapitálové výdaje
Třída 8	Financování

Vyrovnanost rozpočtu se z tohoto hlediska posuzuje na základě principu porovnání součtu všech příjmů (1. - 4. třída) a součtu všech výdajů (5. a 6. třída) rozpočtového roku.

¹ Vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů

Rozdílem je buď přebytek, nebo deficit a ten musí být pokryt prostřednictvím 8. třídy – financování.

Z odvětvového hlediska tvoří rozpočtová skladba 6 níže uvedených skupin a ty se dále dělí na oddíly, pododdíly a paragrafy. Finanční operace je označena čtyřmístným kódem podle tohoto rozlišení.

Rozdělení do skupin dle odvětvového hlediska:

Skupina 1	Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství
Skupina 2	Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství
Skupina 3	Služby pro obyvatelstvo
Skupina 4	Sociální věci a politika zaměstnanosti
Skupina 5	Bezpečnost státu a právní ochrana
Skupina 6	Všeobecná veřejná správa a služby

Úkolem konsolidace je eliminovat peněžní prostředky, se kterými bylo v rámci veřejných rozpočtů prováděno více finančních operací, a tím byl uměle navýšen jejich objem. Po bilanční stránce se však nic nezmění. Jde například o poskytnutí dotace mezi dvěma veřejnými rozpočty. Konsolidací se vylučují tyto několikanásobné operace a skutečný objem prostředků odpovídá objemu zúčtovanému. Na úrovni rozpočtu obce se jedná o konsolidaci finančních operací mezi rozpočtem obce a fondy. Z konsolidačního hlediska tvoří rozpočtová skladba 9 záznamových jednotek rozlišujících jednotlivé dotační vztahy.

2.1.3 Majetek obcí

Majetek je pro obce jedním ze základních prostředků plnění jejich funkcí a existence vůbec. Prostřednictvím majetku obec rozvíjí své území a poskytuje veřejné statky a služby svým občanům. Majetek obce je z pohledu vlastnictví specifický. Jde o vlastnictví majetku společenstvím občanů žijících na daném území. Pravomoci v rozhodování o nakládání s tímto majetkem má zastupitelský orgán, v tomto případě zastupitelstvo obce, a o způsobu hospodaření s ním odpovídá svým občanům, kteří mohou jeho činnost kontrolovat. Úkolem obcí je také o svůj majetek pečovat, chránit, opravovat a udržovat jej. Velké obce a města k tomuto účelu zřizují vlastní organizace nebo zajišťují správu svého majetku smlouvou se soukromými firmami.

Po roce 1989 získaly obce majetek²:

- **ze zákona** – od státu získaly obce část historického majetku, který vlastnily k 31. 12. 1949 a šlo zejména o lesní, zemědělské a jiné nezastavěné pozemky, stavby.
- **Rozhodnutím Ministerstva kultury ČR** – šlo například o majetek charakteru kulturních památek, muzea, galerie nebo sbírkové předměty.
- **Na základě původního práva hospodaření** – jednalo se o stavby a pozemky spravované do roku 1990 národním výborem, jehož nástupcem se příslušná obec stala.
- **Bytový fond s pozemky**, který spravovaly podniky bytového hospodářství a státní byty postavené po roce 1949 spolu s pozemky se zelení a chodníky.
- **Objekty rozestavěné komplexní bytové výstavby** na katastrálním území obce spolu s majetkem investorských organizací

Nakládání s majetkem obce

Počátkem 90. let minulého století poté, co obce nabyly svůj majetek, jej obratem prodávaly z důvodu nepotřebnosti nebo za účelem zisku prostředků pro jiné investice. Takové investice se týkaly především stavby vodovodů, čističek odpadních vod nebo budování občanské infrastruktury. Některé obce také obchodovaly na finančních trzích.

Obec je samostatným právním subjektem a svůj movitý i nemovitý majetek může za zákonem stanovených podmínek libovolně nakupovat, prodávat, pronajímat, ručit jím, popřípadě také vkládat jej do organizací, které zřizuje sama nebo spolu s jinými subjekty za účelem lepšího zajištění statků a služeb pro své obyvatele nebo za účelem zisku.

Práva a povinnosti obce v nakládání s majetkem jsou zakotveny v zákoně o obcích. Podle tohoto zákona jsou v rozhodovací pravomoci zastupitelstva obce následující majetkoprávní úkony³:

- nabytí a převod, vydání nemovitých věcí, převod bytů a nebytových prostor z majetku obce;
- bezúplatný převod movitých věcí včetně peněz tuzemským fyzickým osobám na zákonem vymezený účel (např. výchova a vzdělávání, ekologické, humanitární, sociální a zdravotnické účely),
- zastavení movitých věcí nebo práv,
- peněžité a nepeněžité vklady obcí do svazku obcí,

² PEKOVÁ, Jitka. Veřejná správa a finance veřejného sektoru, 2008, s. 149

³ KADERÁBKOVÁ Jaroslava a Jitka Peková. Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance, 2012, s. 264

- uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru nebo půjčky, emise komunálních dluhopisů,
- poskytnutí dotace,
- zastavení nemovitých věcí a zřízení věcného břemene,
- schvalování rozpočtu, kontrola plnění rozpočtu, schvalování závěrečného účtu,
- schvalování rozsahu zmocnění rady obce provádět rozpočtová opatření.

V rozhodovací pravomoci rady obce je pak podle stejného zákona:

- zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření dle zmocnění zastupitelstva obce,
- rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce.

Mezi povinnosti obce vůči jejímu majetku patří⁴:

- pečovat o zachování a rozvoj majetku, tzn. chránit ho před zničením, poškozením, odcizením, zneužitím,
- zvelebovat vlastní majetek, zajistit jeho efektivní využívání,
- využít majetek k efektivnímu zabezpečování veřejných statků pro své občany,
- při financování potřeb respektovat požadavek maximální hospodárnosti, efektivnosti,
- efektivně využít majetek pro vytváření podmínek pro sociálně-ekonomický rozvoj daného území a realizaci tohoto rozvoje.

2.2 Zadluženost obcí

Zadluženost obcí jako taková neznamena žádný vážný problém. V současné době je zadlužena více než polovina obcí ČR. Jako každý ekonomický subjekt, tak i obec se může zadlužit. Dochází k tomu na základě rozhodnutí zastupitelstva obce. Důvodů k zadlužení může být několik. Většinou jde o investiční projekty v rozvoji obce. Pokud se ale obec zadluží proto, aby pokryla své běžné provozní náklady, není to zcela v pořádku.

⁴ KADERÁBKOVÁ Jaroslava a Jitka Peková. Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance, 2012, s. 263

2.2.1 Veřejný dluh a podíl obcí na něm

Veřejný dluh je souhrn závazků státu, jednotlivých subjektů územní samosprávy, veřejnoprávních institucí zřizovaných státem a územní samosprávou, veřejných podniků. Zároveň je ho možné pojmut jako souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu, jednotlivým stupňům územní samosprávy, veřejným fondům a ostatním institucím ve veřejném sektoru, a to jak vnitřních subjektů, tak zahraničních subjektů⁵.

Veřejný dluh se člení na vnější a vnitřní. Vnitřní veřejný dluh je dluhem vůči domácím ekonomickým subjektům v domácí měně. Vnější veřejný dluh je naopak dluhem vůči zahraničním ekonomickým subjektům v zahraniční měně. Obvykle se používá výraz „hrubý dluh“, a to také pro mezinárodní srovnání. Hrubý dluh je celkový objem závazků a neodráží se v něm pohledávky dlužníka na rozdíl od „čistého dluhu“, kde jsou pohledávky dlužníka započítány a tím se dluh o tyto pohledávky sníží.

Z časového hlediska se veřejný dluh dělí na krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý podle doby splatnosti. Krátkodobý dluh je splatný do 1 roku, střednědobý je splatný do 10 let a dlouhodobý nad 10 let.

Veřejný dluh je ještě členěn na oficiální a skrytý. Oficiální veřejný dluh je oficiálně vykazován a skrytý veřejný dluh je potenciální dluh, který zahrnuje záruky státu nebo územních samospráv za dluhy jiných subjektů. Takový dluh vznikne v případě, že tyto subjekty nesplní své závazky a tudíž by přešly jejich závazky na stát nebo územní samosprávy.

V současné době se veřejný dluh České republiky pohybuje ve výši 1 852,6 mld. Kč a stále roste. Z toho veřejný dluh územně samosprávních celků a ostatních (tedy kromě státního dluhu) činí 132,5 mld. Kč. Státní dluh tedy činí 1 720,1 mld. Kč. V poměru k HDP činí veřejný dluh ČR 40,77 %. Ke konci roku 2014 se dluh obcí podílel na veřejném dluhu částkou 88,9 mld. Kč. Tento údaj je velmi zavádějící, protože podstatnou část tohoto dluhu nesou 4 největší česká města.

2.2.2 Příčiny zadluženosti obcí

Od počátku devadesátých let minulého století zejména se změnou politického, sociálního a hospodářského prostředí docházelo k dynamickému nárůstu zadluženosti obcí. Obce potřebovaly ke svému rozvoji nemalé finanční prostředky, které ale neměly k dispozici ve svých rozpočtech. Mnoho z nich se proto zadlužilo. Zejména obce, jejichž představitelé

⁵ PEKOVÁ Jitka. Veřejné finance: Teorie a praxe v ČR, 2011, s. 506

precenili rozpočtové možnosti obce, příliš pozitivně vyhodnotili budoucí vývoj nebo učinili špatná investiční rozhodnutí, se dostaly do problémů.

Další významnou příčinou zadluženosti obce je hospodaření s deficitním rozpočtem. Samotný deficit rozpočtu však ještě neznamena vážný problém. Pokud jde o deficit vyskytující se zřídka, může to být paradoxně znakem dobrého hospodaření, neboť v takovém případě může jít o čerpání přebytku rozpočtů minulých let. Vážný problém nastává až tehdy, pokud je hospodaření obce deficitní dlouhodobě. Dalším znakem špatného hospodaření je deficitní část běžného rozpočtu, kdy se obec zadluží, aby pokryla své běžné provozní náklady. Tím zatěžuje budoucí rozpočty náklady na splácení dluhu a úroky z něj.

Příčinami zadlužení, které nejsou způsobeny pochybením představitelů obce, ale „zásahem vyšší moci“, jde zejména o různé živelné katastrofy nebo ekologické havárie. Příkladem živelné katastrofy mohou být rozsáhlé povodně z roku 1997 a 2002 označované za „stoleté“. V tomto období utrpěla řada obcí velké majetkové ztráty, se kterými se mnohé dlouhou dobu vyrovnávaly a některé mohou být z tohoto důvodu zadluženy dodnes.

Do finanční tísně se může obec dostat i díky čerpání investičních dotací. Ač jsou dotace velkým přínosem pro rozvoj obce a její rozpočet, musí obec plnit podmínky pro poskytnutí dotace a je vyžadována také finanční spoluúčast. Toto způsobuje problémy hlavně malým obcím. Může se stát, že poskytovatel dotace zjistí, že obec neplní podmínky poskytnutí dotace a obec je pak povinna vrátit část nebo celou dotaci. Podobná situace souvisí s čerpáním dotací z fondů Evropské unie. Tyto dotace jsou poskytovány až po realizaci investičního projektu a proto musí obec nejdříve sehnat prostředky k realizaci projektu, což obvykle znamená zadlužit se, a až poté získá dotaci, a to nejvýše 80 % nákladů.

Je třeba zmínit také riziko skrytého dluhu, kdy se obec zaručila za závazky soukromého subjektu a ten pak nebyl schopen svým závazkům dostát. Toto je ale případ z období 90. let. V současné době je ručení obcí za závazky soukromých subjektů velmi silně omezeno zákonem.

2.2.3 *Formy zadlužení obcí*

K vyrovnání deficitního hospodaření z cizích zdrojů a tedy k zadlužení obce může dojít několika způsoby, a to prostřednictvím bankovních úvěrů, komunálních obligací, přijatých návratných finančních výpomocí, půjček ze státních fondů, směnek nebo finančním leasingem.

Bankovní úvěry

O využití bankovního úvěru rozhoduje zastupitelstvo obce usnesením. Bankovní úvěry jsou nejběžnější formou zadlužení obcí. Zejména pak krátkodobé bankovní úvěry sloužící především k překlenutí časového úseku v rozpočtovém období, v němž se toky příjmů a výdajů nepřekrývají. Krátkodobé úvěry nepředstavují žádný problém, pokud se nevyužívají ve velkém objemu a nezpůsobují tak růst deficitu rozpočtu. Dalším druhem bankovního úvěru je úvěr střednědobý. Ten je využíván především k financování investičních akcí, u kterých se očekává brzké zhodnocení. Dále se využívají také jako investiční úvěry na financování neziskových investic v lokálním a regionálním veřejném sektoru. Dlouhodobé bankovní úvěry jsou určeny na dlouhodobé investiční akce na dobu 10 let a výjimečně i více. Úvěry směřují především do rekonstrukce a výstavby technické infrastruktury, bytového fondu, do občanské vybavenosti a také jako předfinancování investičních projektů spolufinancovaných z fondů EU. Tyto úvěry se sjednávají s dlouhou dobou splatnosti a nízkým úročením. Mimo běžných bankovních ústavů jsou tyto úvěry poskytovány také Evropskou investiční bankou.

Obce jsou pro banky zajímavým klientem, neboť i kdyby nastala situace, že obec zkrachuje, do její pokladny stále proudí příjmy ze státního rozpočtu dle rozpočtového určení daní a je zde tedy jakási záruka. Někdy obce získají také zvýhodněnou úrokovou sazbu.

Komunální dluhopisy

Komunální dluhopis je dluhopis vydaný obcí nebo krajem za podmínek stanovených zákonem o dluhopisech⁶, který mimo jiné stanovuje podmínky vydávání komunálních dluhopisů. Jde zejména o nutnost souhlasu Ministerstva financí ČR s emisí komunálních dluhopisů. Komunální dluhopisy mohou vydat také komerční banky, které z výtěžku z prodeje poskytnou obci nebo kraji úvěr. Vzhledem k vysokým nákladům nejsou komunální dluhopisy vhodné pro malé obce. Výše emise, která se vyplatí, se pohybuje od 100 mil. Kč. Menší obce se mohou k vydání komunálních dluhopisů spojit. Komunální dluhopisy se využívají na rozsáhlé investiční akce a obec či kraj za ně ručí svým majetkem.

Výhodou komunálních dluhopisů je schopnost rychle reagovat na potřebu finančních zdrojů vydáním většího množství dluhopisů většímu množství věřitelů a tím nezávislost na jednom jediném věřiteli. Výhodou je také možnost stanovení delší doby splatnosti a možnost obchodovat s nimi na kapitálovém trhu. Výnosy z komunálních dluhopisů jsou vypláceny zpravidla jednou ročně a oproti klasickému bankovnímu úvěru disponuje emitent celou

⁶ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů

částkou až do doby splatnosti. Ke splacení může být navíc použita další emise dluhopisů. Naopak nevýhodou jsou vyšší emisní náklady a schvalovací řízení pro vydání komunálních dluhopisů.

Přijaté návratné finanční výpomoci

Tento druh finančních zdrojů pochází zpravidla od subjektů vyšší úrovně rozpočtové soustavy. Jejich výhodou je bezúročnost. Naopak nevýhodou je to, že jsou nenárokové, tudíž se jejich poskytovatel může rozhodnout, kterému subjektu a jakou výši finanční výpomoci poskytne. Poskytování návratných finančních výpomocí se řídí příslušnými zákony o rozpočtových pravidlech.

Půjčky ze státních fondů

Podobnou formou krytí finančních potřeb obce jsou půjčky ze státních fondů. Jde zejména o půjčky určené na spolufinancování projektů z regionálních operačních programů. Od přijatých návratných finančních výpomocí se odlišuje především úročením, které bývá obvykle na nízké úrovni.

Směnky

Směnka je náhradou hotových peněz. Jde o jednoduchý způsob, jak získat finanční prostředky nebo oddálit úhradu finančních závazků. Směnka je jednoduše směnitelná za peníze a poměrně rychle vymahatelná soudní cestou. Tento druh získávání finančních zdrojů není na obecní úrovni téměř vůbec využíván.

Finanční leasing

Jednou z forem finančního leasingu je i tzv. komunální leasing. Spočívá v tom, že leasingová společnost koupí hmotný majetek, který hodlá obec získat do svého majetku a pronajme ho dané obci na základě leasingové smlouvy. Obec tak získá majetek do užívání za smluvené leasingové nájemné. Po uplynutí leasingové smlouvy je majetek prodán obci za předem smluvenou cenu. Výhodou tohoto způsobu financování investic je rychlé pořízení a pružný splátkový kalendář umožňující přizpůsobit se možnostem obce pomocí upravitelných splátek. Nevýhodou komunálního leasingu je velká finanční náročnost.

2.2.4 Měření a regulace zadluženosti obcí

Monitoring zadluženosti územně samosprávných celků je velmi důležitý. Stát nemá žádnou zákonnou možnost tuto zadluženost regulovat, neboť jsou obce samostatným právním subjektem zodpovědným za své hospodaření, a proto je jedinou možností touto zadluženost monitorovat a případně ovlivňovat nepřímo. První pokusy o regulaci zadluženosti pocházejí z roku 1997. Od té doby prošel systém monitorování a regulace zadluženosti několika fázemi vývoje. Donedávna užívaný ukazatel dluhové služby přestal vyhovovat aktuálním potřebám, a proto navrhlo Ministerstvo financí nový systém. Ten byl schválen Usnesením vlády č. 1395 ze dne 12. listopadu 2008⁷ pod názvem Soustava informativních a monitorujících ukazatelů, zkráceně zvané SIMU. Jedná se o 16 informativních ukazatelů a 2 monitorující ukazatele. Účelem této soustavy ukazatelů je transparentně, komplexně a objektivně hodnotit stav hospodaření a zadluženosti jednotlivých obcí.

Informativní ukazatele zahrnují:

- Počet obyvatel obce
- Příjem celkem (po konsolidaci)
- Úroky
- Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků
- Dluhová služba celkem
- Ukazatel dluhové služby (v %)
- Aktiva celkem
- Cizí zdroje
- Stav na bankovních účtech celkem
- Úvěry a komunální dluhopisy
- Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy
- Zadluženost celkem
- Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)
- 8-leté saldo
- Oběžná aktiva
- Krátkodobé závazky

⁷ Usnesení vlády České republiky č. 1395 ze dne 12. listopadu 2008 o monitoringu hospodaření obcí a o zrušení usnesení vlády České republiky č. 346 ze dne 14. dubna 2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí dluhové služby

Monitorující ukazatele zahrnují:

- Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)
- Ukazatel celkové (běžné) likvidity

Na základě doložených finančních a účetních výkazů provede Ministerstvo financí každoročně výpočet soustavy informativních a monitorujících ukazatelů za všechny obce. Po vyhodnocení výsledků osloví dopisem obce, jejichž ukazatel celkové likvidity⁸ bude k 31. 12. běžného roku v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům vyšší než 25 %. Tímto dopisem je požádá o zdůvodnění tohoto stavu a také o stanovisko zastupitelstva dané obce. O výsledku monitoringu hospodaření obcí v příslušném roce informuje Ministerstvo financí ČR vládu. Pozornost je věnována i obcím, u nichž se tyto okolnosti vyskytly opakovaně. Obcím, u nichž se vyskytnou vážné problémy s platební schopností, nabídne Ministerstvo financí ČR spolu s Ministerstvem vnitra ČR pomoc v podobě analýzy problémů a návrhu doporučení postupu v jejich řešení.

Součástí SIMU je donedávna hlavní nástroj státu k monitorování a regulaci zadluženosti obcí tzv. ukazatel dluhové služby. Výpočet ukazatele dluhové služby spočívá v porovnání příjmů obce, což tvoří tzv. dluhovou základnu, a výdajů spojených s dluhem, což tvoří dluhovou službu. Vydělením dluhové služby dluhovou základnou dostaneme onen ukazatel dluhové služby. Hodnota výsledku by se měla pohybovat pod 30 %. V tabulce č. 2.1 je přehledně znázorněn systém výpočtu ukazatele dluhové služby.

Tabulka č. 2.1 – Výpočet ukazatele dluhové služby

řádek	název položky	Třída, položka rozpočtové skladby	Stav k 31. 12. běžného roku
1	daňové příjmy (po konsolidaci)	třída 1	
2	nedaňové příjmy (po konsolidaci)	třída 2	
3	přijaté dotace – finanční vztah	položka 4112 + 4212	
4	dluhová základna	ř. 1 + ř. 2 + ř. 3	
5	Úroky	položka 5141	
6	splátky jistin a dluhopisů	položky 8xx2 a 8xx4	
7	splátky leasingu	položka 5178	
8	dluhová služba	ř. 5 + ř. 6 + ř. 7	
9	ukazatel dluhové služby	ř. 8 děleno ř. 4	

Zdroj: webové stránky Ministerstva financí ČR, vlastní zpracování

⁸ Ukazatel likvidity hodnotí poměr krátkodobého majetku ke krátkodobým cizím zdrojům

Další již nepřímé nástroje regulace zadluženosti obcí jsou zakotveny v legislativě. Jedná se o pravidla sestavování rozpočtu obce podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů⁹. Zde je uvedeno, že by rozpočet obce měl být zpravidla vyrovnaný. Deficitní rozpočet lze sestavit pouze v případě, že je schodek krytý přebytky minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje vlastních dluhopisů. Obec tedy nemůže spoléhat na pomoc státu a krýt schodek dotací ze státního rozpočtu.

Jedním z nepřímých legislativních nástrojů jsou již výše zmíněná pravidla pro hospodaření s majetkem zakotvená v zákoně o obcích.

Jak je výše uvedeno, tak deficit rozpočtu obce lze krýt emisí komunálních dluhopisů. Nepřímým legislativním nástrojem je v tomto případě povinnost stanovená v zákoně o dluhopisech, která ukládá obci povinnost vyžádat si pro vydání komunálních dluhopisů souhlas Ministerstva financí ČR. Tento způsob krytí schodku rozpočtu obce se však téměř nevyskytuje nebo byl použit před vznikem tohoto předpisu.

Dalším nepřímým nástrojem je pravidelné přezkoumání hospodaření obce. Po skončení rozpočtového procesu je obec povinna nechat si přezkoumat své hospodaření za uplynulé rozpočtové období krajským úřadem nebo nezávislým auditorem a zpracovat závěrečný účet, který stejně jako návrh rozpočtu zveřejní na úřední desce po dobu nejméně 15 dnů a poté jej předloží ke schválení zastupitelstvu obce, které jej schválí buď „bez výhrad“ nebo „s výhradami“.

Všechny tyto nástroje jsou však preventivního charakteru a nijak zásadně problematiku zadluženosti obcí neřeší.

Rating obcí

Obecně je účelem ratingu dát věřiteli informace o finanční situaci dlužníka a tím ovlivnit podmínky dluhu tak, aby bylo riziko spojené s možností nesplacení dluhu minimalizováno. Tento způsob poskytování souhrnných informací o finanční situaci subjektů se postupně přenesl i do hodnocení finančního zdraví obcí. Zde podává informace o hospodaření nejen věřitelům, ale také občanům obce, poskytovatelům dotací nebo potenciálním obchodním partnerům.

Vzhledem k tomu, že většina investičních projektů nepřináší obci do budoucna žádné výnosy, ale naopak zatěžují rozpočet obce provozními náklady a náklady na splacení půjčky,

⁹ zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

je to jedním z faktorů ovlivňujících riziko obcí, že nebudou schopny dostát svým závazkům. Dalším faktorem je omezená možnost obcí zvýšit vlastní příjmy. Většinou jsou obce závislé na rozpočtovém určení daní a příjmech z různých dotací. Zvýšení příjmů je možné prostřednictvím prodeje vlastního majetku, vlastní činností nebo případně zvýšením sazby daně z nemovitosti, ale tyto druhy příjmů nijak výrazně příjmy obce neposílí. Zvláště pak malé a střední obce musí být velmi opatrné při zadlužování se. Objem jejich rozpočtu je menší a meziročně se může výrazně lišit, a proto je nutné dobře zvážit budoucí schopnost splácení půjček.

Internetový rating zvaný iRating je systém hodnocení obcí založený na hodnocení finančních i nefinančních ukazatelů. Vychází z veřejně dostupných informací, tudíž není zapotřebí spolupráce dané obce. Mezi finanční ukazatele patří především dluh obce celkově a v přepočtu na 1 obyvatele, saldo běžného rozpočtu, dluhová služba nebo likvidita. Mezi nefinanční ukazatele pak patří infrastruktura a vybavenost obce nebo věková struktura obyvatel obce. Na základě těchto ukazatelů je obci přidělen ratingový stupeň. Spolu se stupněm obsahuje hodnocení obce i výčet silných a slabých stránek hospodaření obce.

Ratingem obcí se zabývají i celosvětově působící agentury. Mezi nejznámější patří Standard & Poor's, Moody's nebo Fitch. Hodnocení všech obcí ČR provádí každoročně specializovaná společnost Czech Credit Bureau, a. s. (CCB). Toto ratingové hodnocení zahrnuje nejen přidělený ratingový stupeň, ale také popis s charakteristikou věřitelského rizika a komentář k významným aspektům zjištěným při hodnocení obce.

2.2.5 Fiskální ústava a její dopady

Zkráceně je fiskální ústavou nazýván návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti. S tímto ústavním zákonem souvisí návrh zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti a návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti a zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti je v současné době projednáván ve výborech Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

V případě, že by se fiskální ústavu podařilo zařadit do legislativního prostředí České republiky, znamenalo by to několik omezení jednak pro státní rozpočet a jednak pro rozpočty územních samosprávných celků.

Co se týče státního rozpočtu, je tento návrh ústavního zákona nejasně definován. Po překročení stanovené hranice 55 % veřejného dluhu k HDP bude muset dojít k jakési revizi

státního rozpočtu, která povede k dlouhodobě udržitelnému stavu veřejných financí, ale přesně nestanovuje žádná opatření, ke kterým má dojít, takže ve výsledku bude tedy úplně stačit snížení rozpočtového schodku. Pro konkrétní opatření tento návrh jen odkazuje na běžný zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, který však může být libovolně novelizován.

Pro rozpočty územních samosprávných celků však dosažení této hranice má znamenat zcela konkrétní opatření. Budou povinny sestavit na následující rok vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet. Tzn., že pokud by obec plánovala v následujícím roce nějakou investiční akci, tato zákonná podmínka by ji omezila. Pro vytvoření deficitního rozpočtu jsou však stanoveny výjimky. Jsou jimi financování deficitního rozpočtu přebytky minulých let nebo návratnou finanční výpomocí, nebo situace, kdy schodek vznikl kvůli předfinancování projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské Unie. Navíc je v návrhu zákona ještě další omezení v podobě hranice 60 % zadluženosti k průměrným příjmům za poslední 4 roky. Překročení této hranice má být sankcionováno neposkytnutím daňových příjmů, což by byla pro kraje a obce velmi citelná újma. Tato podmínka by však měla platit až od roku 2018.

Obdobným nástrojem na úrovni Evropské unie je Pakt o stabilitě a růstu, který byl v posledních letech vzhledem k ekonomickému vývoji několikrát upraven. Pakt o stabilitě a růstu je soubor pravidel, jejichž úkolem je přimět členské země Evropské unie, aby své veřejné finance udržovaly v dobrém stavu a koordinovaly své fiskální politiky. Tento systém vzniká zejména z důvodu krizové situace týkající se státního dluhu některých členských zemí. Vzhledem k tomu, že jsou veřejné finance členských zemí propojeny, mohla by se krizová situace veřejných financí jedné země přenést na další. Pakt o stabilitě a růstu zavádí zásady zdravých veřejných financí a skládá se jednak ze složky preventivní a nápravné. Preventivní složka má zajistit zdravé veřejné finance prostřednictvím mnohostranného dohledu. Základními nástroji preventivní složky paktu jsou stabilizační a konvergenční programy. Konvergenční programy se týkají členských zemí mimo eurozónu, stabilizační programy se týkají členských zemí eurozóny a mimo jiné musí obsahovat střednědobý rozpočtový cíl, postup, jak ho dosáhnout, a analýzu nejpravděpodobnějších scénářů. Nápravná složka obsahuje především postup při nadměrném schodku, jehož účelem je mu předcházet a zajistit rychlou nápravu, a to na základě schodkového nebo dluhového kritéria. Podle schodkového kritéria se schodek veřejných financí považuje za nadměrný tehdy, pokud je vyšší než 3 % HDP v tržních cenách. Dluhové kritérium pak udává, že schodek veřejných financí se považuje za nadměrný také tehdy, pokud je dluh vyšší než 60 % HDP a pokud zároveň nebylo

za poslední tři roky dosaženo cíle meziročního snížení dluhu alespoň o jednu dvacetinu objemu dluhu.¹⁰

Rozpočet Evropské unie se sestavuje dle rozpočtových pravidel mimo jiné jako vyrovnaný na základě víceleté finanční perspektivy. Schvaluje se v podobě interinstitucionální dohody, tj. dohoda mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou Evropské unie¹¹. Rozpočet Evropské unie je nezávislý na rozpočtech svých členských zemí a Evropská unie neodpovídá za jejich závazky.

¹⁰ Podrobnější informace dostupné na:

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.2.1.html

¹¹ PEKOVÁ Jitka. Veřejné finance: Teorie a praxe v ČR, 2011, s. 506

3 ANALÝZA HOSPODAŘENÍ A ZADLUŽENOSTI BRNA, OSTRAVY A PLZNĚ

Tato kapitola je zaměřena na hospodaření a analýzu zadluženosti obcí České republiky obecně a v porovnání k zadluženosti vybraných statutárních měst. Dále postihuje hospodaření a zadluženost vybraných statutárních měst v letech 2010 – 2014. Analyzovány jsou rozpočty vybraných statutárních měst, jejich přebytky či deficity, způsob financování a vývoj a struktura zadlužení.

3.1 Zadluženost obcí České republiky

Z celkového počtu 6 248 obcí České republiky bylo v roce 2014 zadluženo 3 235 z nich. To představuje podíl 51,8 %. Oproti předchozímu roku jde o pokles o 4 obce. Počet zadlužených obcí byl v posledních letech stabilní. Objem zadlužení obcí ČR činil 88,9 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem došlo ke snížení zadlužení o 3,3 mld. Kč, což odpovídá poklesu o 3,6 %. V tabulce č. 3.1 je uveden vývoj zadlužení obcí ČR v období 2003 – 2014 včetně jeho struktury. Absolutní hodnoty byly doplněny o procentní vyjádření. Dlouhodobě největší objem půjčených prostředků pochází z bankovních úvěrů, jejichž podíl na dluhu má vzestupnou tendenci. Naopak podíl komunálních dluhopisů od roku 2009 s mírnými výkyvy klesá. Podíl přijatých návratných finančních výpomocí a ostatních dluhů klesá od počátku sledovaného období s mírným nárůstem v posledních třech letech. Vývoj zadlužení obcí ČR za delší období let 1993 – 2014 je k dispozici v příloze č. 1 a v příloze č. 2.

Tabulka č. 3.1 Vývoj zadlužení obcí ČR v období 2003 – 2014

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěry v mld. Kč	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7	47,4	55,8	59,9	60,9	68,3	68,8	67,7
<i>Úvěry v %</i>	<i>50,0</i>	<i>51,5</i>	<i>55,3</i>	<i>58,2</i>	<i>59,0</i>	<i>59,2</i>	<i>69,3</i>	<i>71,9</i>	<i>73,9</i>	<i>75,9</i>	<i>74,6</i>	<i>76,1</i>
Komunální dluhopisy v mld. Kč	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	14,7	15,8	14,0	13,8	15,0	11,8
<i>Komunální dluhopisy v %</i>	<i>30,8</i>	<i>31,9</i>	<i>29,7</i>	<i>28,3</i>	<i>28,5</i>	<i>28,3</i>	<i>18,2</i>	<i>19,0</i>	<i>17,0</i>	<i>15,3</i>	<i>16,3</i>	<i>13,3</i>
PNFV a ostatní dluhy v mld. Kč	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9	10,0	10,1	7,6	7,5	7,9	8,4	9,4
<i>PNFV a ostatní dluhy v %</i>	<i>19,2</i>	<i>16,6</i>	<i>15,0</i>	<i>13,5</i>	<i>12,5</i>	<i>12,5</i>	<i>12,5</i>	<i>9,1</i>	<i>9,1</i>	<i>8,8</i>	<i>9,1</i>	<i>10,6</i>
Celkem v mld. Kč	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	80,6	83,3	82,4	90,0	92,2	88,9

Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2014, vlastní zpracování

Zadluženost obcí ČR mimo čtyři největší města Prahu, Brno, Ostravu a Plzeň je o poznání nižší. Jak vyplývá z tabulky č. 3.2, vykazují v posledních letech obce ČR bez těchto největších měst zadluženost pod 50 % celkového dluhu. Do roku 2011 tento podíl mírně stoupal přibližně o 1-3 mld. Kč s výraznějším skokem o 7 mld. Kč v roce 2009, což bylo zřejmě způsobeno světovou hospodářskou recesí.

Tabulka č. 3.2 Vývoj zadlužení obcí ČR v období 2003 – 2014 mimo 4 největších měst – Prahy, Brna, Ostravy a Plzně

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Obce ČR mimo Prahy, Brna, Ostravy, Plzně v mld. Kč	28,0	28,9	30,6	33,5	32,9	34,3	41,3	43,2	44,0	44,5	43,0	43,6
<i>Obce ČR mimo Prahy, Brna, Ostravy, Plzně v %</i>	<i>39,8</i>	<i>38,6</i>	<i>38,7</i>	<i>41,4</i>	<i>41,5</i>	<i>42,8</i>	<i>51,2</i>	<i>51,9</i>	<i>53,4</i>	<i>49,4</i>	<i>46,6</i>	<i>49,0</i>
Všechny obce v mld. Kč	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	80,6	83,3	82,4	90,0	92,2	88,9

Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2014, vlastní zpracování

Když se zaměříme na strukturu dluhu obcí ČR mimo 4 největších měst a srovnáme ji se strukturou dluhu těchto 4 největších měst, jsou zřejmé jisté rozdílnosti. Jak je patrné z tabulek 3.1 a 3.3, menší obce vykazují mírně vyšší podíl úvěrů na svém dluhu. Naopak menší obce vůbec nevyužívají komunálních dluhopisů s výjimkou období 2010 – 2014, kdy komunální dluhopisy ve výši 2 mld. Kč vydalo město Liberec. Menší obce také v mnohem větší míře než 4 největší města ČR využívají návratných finančních výpomocí a dalších možností krytí svých finančních potřeb.

Obecně lze říci, že podíl bankovních úvěrů jako krytí finančních potřeb dlouhodobě roste jak u menších obcí, tak i u 4 největších měst. Naopak využívání komunálních dluhopisů dlouhodobě klesá a menší obce je nevyužívají téměř vůbec. Komunální dluhopisy jsou nástrojem financování především velkých měst. Využívání návratných finančních výpomocí a ostatních druhů krytí finančních potřeb také dlouhodobě klesá. Tento druh financování je naopak častěji využíván menšími obcemi.

Tabulka č. 3.3 Struktura zadlužení obcí ČR v období 2003 – 2014 mimo 4 největších měst – Prahy, Brna, Ostravy a Plzně

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěry v mld. Kč	18,4	19,8	22,0	25,7	25,9	26,9	34,8	35,5	36,3	36,4	34,9	35,0
<i>Úvěry v %</i>	<i>65,7</i>	<i>68,5</i>	<i>71,9</i>	<i>76,7</i>	<i>78,7</i>	<i>78,4</i>	<i>84,3</i>	<i>82,2</i>	<i>82,5</i>	<i>81,8</i>	<i>81,2</i>	<i>80,3</i>
Komunální dluhopisy v mld. Kč	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,3
<i>Komunální dluhopisy v %</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>4,6</i>	<i>4,5</i>	<i>4,5</i>	<i>4,6</i>	<i>3,0</i>
PNFV a ostatní dluhy v mld. Kč	9,6	9,1	8,6	7,8	7,0	7,4	6,5	5,7	5,7	6,1	6,1	7,3
<i>PNFV a ostatní dluhy v %</i>	<i>34,3</i>	<i>31,5</i>	<i>28,1</i>	<i>23,3</i>	<i>21,3</i>	<i>21,6</i>	<i>15,7</i>	<i>13,2</i>	<i>13,0</i>	<i>13,7</i>	<i>14,2</i>	<i>16,7</i>
Celkem v mld. Kč	28,0	28,9	30,6	33,5	32,9	34,3	41,3	43,2	44,0	44,5	43,0	43,6

Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2014, vlastní zpracování

3.2 Statutární město Brno a jeho zadluženost

Statutární město Brno je druhým největším městem České republiky rozlohou i co do počtu obyvatel. Brno je statutárním městem od roku 1990 a krajským městem Jihomoravského kraje od roku 2001. Leží v jihovýchodní části České republiky na strategickém místě na křižovatce mezi Prahou, Bratislavou, Vídní a Olomoucí. Město se rozkládá na ploše o rozloze 230,2 km² a k 1. 1. 2015 evidovalo 377 440 obyvatel a 23 681 cizinců.

Vnitřní poměry ve věcech správy statutárního města Brna upravuje Statut města Brna¹². Město se dle statutu dělí na 29 městských částí¹³. Městské části jsou organizačními jednotkami města a nemají vlastní právní subjektivitu. Dle statutu města mají městské části svou samosprávu a hospodaří s vlastním rozpočtem ve značné míře napojeným na rozpočtu města.

Přenesenou působnost vykonává jednak magistrát města a pak také úřady městských částí v rozsahu působnosti jim svěřené statutem města. V přenesené působnosti vykonává statutární město Brno funkci obce s rozšířenou působností pouze pro své vlastní území.

Samostatnou působnost vykonává statutární město Brno prostřednictvím svých orgánů, kterými jsou zastupitelstvo města s 55 členy, rada města s 11 členy, primátor města, 4

¹² Obecně závazná vyhláška č. 20/2001, Statut města Brna

¹³ Seznam a podrobnější informace dostupné na <https://www.brno.cz/sprava-mesta/mestske-casti/>

náměstkové primátora a magistrát města, který je členěn do úseků, odborů, oddělení a referátů.

Když vynecháme městské části, je město zřizovatelem 32 příspěvkových organizací¹⁴ (např. Knihovna Jiřího Mahena v Brně, Nemocnice Milosrdných bratří, Muzeum města Brna, Hvězdárna a planetárium Mikuláše Koperníka v Brně, atd.), 10 obchodních společností se 100% nebo většinovou majetkovou účastí (např. Dopravní podnik města Brna, a. s., Lesy města Brna, a. s., Veletrhy Brno, a. s., atd.). Městské části pak zřizují vlastní příspěvkové organizace, zejména mateřské a základní školy.

3.2.1 Hospodaření a zadluženost statutárního města Brna v letech 2010 – 2014

Statutární město Brno sestavilo ve všech sledovaných letech deficitní rozpočet, avšak skutečné plnění tohoto rozpočtu vychází vždy s kladným saldem. Po celé sledované období dosahuje plnění rozpočtových příjmů nadstandardních výsledků s výjimkou roku 2011, kdy došlo k nepatrnému poklesu příjmů a zároveň se mu nedaří dočerpat prostředky běžných i kapitálových výdajů rozpočtu. Z těchto důvodů vzniká každoročně neplánované kladné saldo rozpočtu, jak vyplývá z tabulky č. 3.4. Je však nutno povšimnout si vysokého podílu kapitálových příjmů, které plynou do rozpočtu z prodeje dlouhodobého majetku. Jde hlavně o prodej nemovitostí.

Tabulka č. 3.4 Příjmy a výdaje statutárního města Brna v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Daňové příjmy	7 489 353	7 585 833	7 820 373	8 081 897	8 217 907
Nedaňové příjmy	996 572	1 623 513	891 371	949 246	866 540
Kapitálové příjmy	1 575 943	829 250	1 391 263	913 080	852 147
Přijaté dotace	4 039 522	4 052 831	3 332 133	3 580 089	3 737 783
Příjmy celkem	14 101 391	14 091 426	13 435 140	13 524 312	13 674 376
Běžné výdaje	10 386 377	10 471 886	9 287 712	9 311 046	9 525 230
Kapitálové výdaje	3 162 498	3 010 037	2 833 150	2 929 252	3 270 309
Výdaje celkem	13 548 874	13 481 923	12 120 862	12 240 298	12 795 539
Deficit (-) / přebytek (+)	+552 516	+609 504	+1 314 278	+1 284 014	+878 838

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Brna 2010–2014, vlastní zpracování

¹⁴ Seznam a bližší informace dostupné na

http://www.epusa.cz/index.php?typ_org=vsechny&sessID=0&id_subjekt=5191&zalozky=zrizovane&platnost_k=0&obec=582786&jazyk=cz

Tabulka č. 3.5 Třída 8 – financování salda rozpočtu statutárního města Brna v letech 2010 – 2014 (tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Krátkodobé přijaté půjčené prostředky	0	0	0	0	0
Uhrazené splátky krátkodobých přijatých půjčených prostředků	-1 450 000	0	0	0	0
Změna stavu krátkodobých prostředků na bank. účtech	-562 609	860 835	-1 925 421	-946 027	-658 036
Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity – příjmy	2 667 771	4 863 500	685 298	516 278	221 000
Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity – výdaje	-2 665 762	-4 863 500	-675 298	-562 278	-185 000
Uhrazené splátky dlouhodobých vydaných dluhopisů	0	-2 031 300	0	0	0
Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky	1 642 003	661 197	917 308	14 146	11 900
Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků	-139 000	-110 558	-318 653	-296 895	-285 988
Aktivní dlouhodobé operace řízení likvidity - příjmy	9 980	9 985	0	0	15 000
Aktivní dlouhodobé operace řízení likvidity - výdaje	-55 000	0	0	-15 000	0
Operace z peněž. účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vlád. sektoru	100	337	2 488	5 762	2 286
celkem	-552 516	-609 504	-1 314 278	-1 284 014	-878 838

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Brna 2010 – 2014, vlastní zpracování

Tabulka č. 3.5 ukazuje podrobný rozpis třídy 8 – financování. V roce 2010 měly být do rozpočtu zapojeny prostředky minulých let, avšak vznikl neplánovaný přebytek, který zůstal na bankovních účtech. Zároveň byl v tomto roce splacen směnečný program města ve výši 1 450 mil. Kč a byla čerpána třetí tranše úvěru Evropské investiční banky ve výši 1500 mil. Kč. V roce 2011 byla jednorázově splacena emise komunálních dluhopisů, čímž se výrazně snížil objem prostředků na bankovních účtech. Dále byla čerpána čtvrtá tranše úvěru Evropské investiční banky ve výši 600 mil. Kč, což bylo méně oproti původnímu plánu. V roce 2012 došlo opět díky přebytku rozpočtu k výraznému nárůstu prostředků na bankovních účtech, byla čerpána poslední tranše úvěru Evropské investiční banky ve výši 900 mil. Kč a zároveň bylo zahájeno splácení tohoto úvěru splátkou 210,5 mil. Kč. V roce 2013 jsou výraznými položkami ve třídě financování pouze zvýšení objemu prostředků na bankovních účtech a splátka úvěru Evropské investiční banky ve výši 210,5 mil. Kč. Za zmínku snad stojí ještě investování dočasně volných prostředků ve výši 15 mil. Kč za účelem

zisku. Tato částka se objevuje v následujícím roce na opačné příjmové položce. V roce 2014 stejně jako v předchozím roce došlo k růstu objemu prostředků na bankovních účtech a byla uhrazena další splátka úvěru Evropské investiční banky. Vzhledem k množství finančních prostředků na bankovních účtech, nevyužívá ve sledovaném období statutární město Brno možnosti čerpat krátkodobé půjčené finanční prostředky.

Tabulka č. 3.6 zobrazuje rozložení dluhu statutárního města Brna v letech 2010 – 2014. Údaje zahrnují také zadluženost městských částí. Nalezneme je pouze v položce bankovní úvěry.

Tabulka č. 3.6 Struktura zadlužení statutárního města Brna v období 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Struktura zdrojů zadlužení	2010	2011	2012	2013	2014
Emitované komunální dluhopisy	2 031 300	0	0	0	0
Bankovní úvěry	546 962	524 024	465 512	392 777	327 215
Úvěr od Evropské investiční banky	4 000 000	4 600 000	5 289 473	5 078 947	4 868 421
Ostatní dluhy	133 595	92 401	57 534	59 151	112 296
Celkem	6 711 857	5 216 425	5 812 519	5 530 875	5 307 932

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Brna 2010–2014, vlastní zpracování

Statutární město Brno emitovalo v roce 2001 komunální dluhopisy ve výši 60 mil. Eur. K tomu byl zřízen umořovací fond, kam město každoročně ukládalo prostředky k pokrytí dluhu. Dluh z komunálních dluhopisů byl v roce 2011 jednorázově splacen. Zadluženost se tak výrazně snížila a to o 2 031 300 tis. Kč.

Bankovní úvěry čerpají jen městské části za účelem regenerace a rekonstrukce svých bytových domů. Výše bankovních úvěrů se ve sledovaném období snižuje.

Úvěr od Evropské investiční banky ve výši 5 500 mil. Kč čerpalo město v období let 2005 – 2012 v tranších 300 mil. – 2 200 mil. Kč. Od roku 2012 začalo město tento úvěr splácet zhruba částkou 210,5 mil. Kč ročně. Úvěr byl určen na rekonstrukci městské kanalizace a na opravy a rekonstrukce bytových domů městských částí.

Ostatní dluhy zahrnují závazky města nehodící se do ostatních skupin. Město využívalo dříve i směnečného programu, ale v roce 2010 byl tento dluh uhrazen poslední splátkou ve výši 1 450 mil. Kč.

Tabulka 3.7 vyjadřuje vztah mezi zadlužeností, celkovými příjmy a zaplacenými úroky města. Vyplývá z ní, že celkový dluh města tvořil v roce 2010 méně než polovinu celkových příjmů a ve sledovaném období výrazně klesal s výjimkou roku 2012, kdy město čerpalo poslední tranši úvěru Evropské investiční banky. Zaplacené úroky z půjčených prostředků činily maximálně 1 % celkových příjmů města a v roce 2014 klesly dokonce na 0,33 %.

Tabulka č. 3.7 Zadluženost statutárního města Brna v poměru k celkovým příjmům a k zaplaceným úrokům v letech 2010 – 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Celkový dluh (tis. Kč)	6 711 857	5 216 425	5 812 519	5 530 875	5 307 932
Celkové příjmy (tis. Kč)	14 101 391	14 091 426	13 435 140	13 524 312	13 674 376
Celkový dluh v % k celkovým příjmům	47,60	37,02	43,26	40,90	38,82
Zaplacené úroky (tis. Kč)	135 988	141 077	118 521	101 783	44 669
Zaplacené úroky v % k celkovým příjmům	0,96	1,00	0,88	0,75	0,33

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

V tabulce č. 3.8 je znázorněn celkový dluh města přepočtený na jednoho obyvatele, který se pohyboval ve sledovaném období od 14 tis. Kč do 15,3 tis. Kč s jednou výraznou odchylkou v roce 2010, kdy dluh na jednoho obyvatele činil 18,1 tis. Kč, což ovlivnily do té doby nesplacené komunální dluhopisy.

Tabulka č. 3.8 Zadluženost statutárního města Brna v přepočtu na 1 obyvatele v letech 2010 – 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel	371 399	371 371	378 965	378 965	377 508
Celkový dluh (tis. Kč)	6 711 857	5 216 425	5 812 519	5 530 875	5 307 932
Dluh na 1 obyvatele (tis. Kč)	18,072	14,046	15,338	14,595	14,060

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

3.2.2 Monitorování zadluženosti statutárního města Brna v letech 2010 – 2014

V tabulce č. 3.9 je shrnuta Soustava informativních a monitorujících ukazatelů v období 2010 – 2014. Informativní ukazatele vyjadřují pouze dílčí informace, jejichž úkolem je přinášet obraz o hospodaření města a s tím souvisejícím riziku předlužení. Pozitivní vývoj lze hodnotit zejména u hodnoty ukazatele dluhové služby, jež výrazně klesla v roce 2012 poté, co byly v roce předchozím splaceny komunální dluhopisy. Dále má pozitivní vývoj klesající tendence celkové zadluženosti, rostoucí objem prostředků na bankovních účtech a snižující se podíl zadluženosti na cizích zdrojích. U monitorujících ukazatelů není žádná z hodnot v problémovém pásmu a ani se mu neblíží.

Tabulka č. 3.9 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) statutárního města Brna v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Informativní ukazatele:	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel obce	371 399	371 371	378 965	378 965	377 508
Příjem celkem	14 101 391	14 091 426	13 435 140	13 524 312	13 674 376
Úroky	135 988	141 077	118 521	101 783	44 669
Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	1 589 000	2 141 858	318 653	296 896	285 988
Dluhová služba celkem	1 724 988	2 282 935	437 174	398 679	330 658
Ukazatel dluhové služby (%)	12,23	16,20	3,25	2,95	2,42
Aktiva celkem	86 476 673	69 847 910	100 818 768	104 945 005	108 537 424
Cizí zdroje	9 759 550	8 493 621	11 066 948	11 397 438	11 444 489
Stav na bankovních účtech celkem	4 774 295	4 074 056	5 971 625	7 165 810	7 912 733
Úvěry a komunální dluhopisy	6 578 262	5 124 023	5 754 985	5 471 724	5 195 636
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	133 595	92 401	57 534	59 151	112 296
Zadluženost celkem	6 711 857	5 216 425	5 812 519	5 530 875	5 307 932
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	68,77	61,42	52,52	48,53	46,38
Cizí zdroje na 1 obyv.	26	23	---	---	---
8-leté saldo	---	---	3 215 377	4 077 479	5 027 293
Oběžná aktiva	7 968 359	7 383 252	10 831 456	12 358 759	12 697 955
Krátkodobé závazky	2 339 371	2 615 010	4 512 955	4 627 475	4 696 426
Monitorující ukazatele:					
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	11,29	12,16	10,98	10,86	10,54
Celková (běžná) likvidita	3,41	2,82	2,4	2,67	2,7

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Hodnocení statutárního města Brna ratingovými agenturami

Ratingové hodnocení si nechává město zpracovat již od roku 2000, kdy to mělo souvislost s vydáváním komunálních dluhopisů. Ratingová agentura Moody's potvrdila městu v roce 2014 rating, který mu uděluje již několik let, a to dlouhodobý rating na stupni A2 a krátkodobý na stupni P-1. Ratingová agentura Standard & Poor's v roce 2014 městu dokonce zvýšila dlouhodobý úvěrový rating z A+ na AA- a krátkodobý úvěrový rating z A-1 na A-1+. Výhled je v obou případech hodnocen jako stabilní, což znamená, že ve střednědobém výhledu se neočekává změna ratingového hodnocení. Ve sledovaném období se hodnocení města agenturou Standard & Poor's každoročně o jeden stupeň zlepšuje. Hodnocení agentury Moody's zůstává po celé sledované období stejné na stupni A2. Za silné stránky města označily tyto agentury zejména kvalitní likvidní pozici, kontrolu provozních výdajů, dobré plnění rozpočtu a střední výši zadluženosti. Za slabé stránky pak považují omezenou možnost ovlivnit příjmy, nejistotu plynoucí ze změn na vládní úrovni a pouze krátkodobé finanční plánování.

3.3 Statutární město Ostrava a jeho zadluženost

Statutární město Ostrava je třetím největším městem České republiky jak z hlediska počtu obyvatel, tak svou rozlohou. Geograficky je umístěno v severovýchodní části republiky. Městem prochází dálniční spojení s Polskem. Od roku 1990 je Ostrava městem statutárním a od roku 2001 také krajským městem Moravskoslezského kraje. Město se rozkládá na území o celkové rozloze 214,2 km². K 1. 1. 2015 evidovalo statutární město Ostrava celkem 291 640 obyvatel a 9 958 cizinců.

Vnitřní poměry ve věcech správy Statutárního města Ostravy jsou uspořádány Statutem města Ostravy¹⁵. Město se podle tohoto dokumentu člení na 23 městských obvodů¹⁶. Městské obvody jsou organizačními složkami města, mají vlastní samosprávu a hospodaří s vlastním rozpočtem, který je primárně závislý na rozpočtu města.

Přenesenou působnost vykonává jednak magistrát města a pak také úřady městských obvodů v rozsahu působnosti jim svěřené. V přenesené působnosti vykonává statutární město Ostrava funkci obce s rozšířenou působností pro obce Klimkovice, Šenov, Vratimov, Čavisov, Dolní Lhota, Horní Lhota, Stará Ves nad Ondřejnicí, Zbyslavice, Olbramice, Vřesina, Václavovice a Velká Polom. K 1. 1. 2015 byl počet obyvatel těchto obcí 31 437.

¹⁵ Obecně závazná vyhláška č. 11/2000, Statut města Ostravy

¹⁶ Seznam a podrobnější informace dostupné na: <http://www.ostrava.cz/cs/o-meste/mestske-obvody>

Samostatnou působnost vykonává statutární město Ostrava prostřednictvím svých orgánů, kterými jsou zastupitelstvo města s 55 členy, rada města s 11 členy, primátor města a jeho 6 náměstků, magistrát města členěný do odborů a oddělení a zvláštní orgány města, kterými jsou povodňová komise obce s rozšířenou působností, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a bezpečnostní rada obce s rozšířenou působností.

Pomineme-li městské obvody, je město zřizovatelem 39 organizací¹⁷. Z toho je 24 příspěvkových organizací (např. Knihovna města Ostravy, Zoologická zahrada Ostrava, Městská nemocnice Ostrava), 13 obchodních společností (např. Dopravní podnik, a. s., Sportovní a rekreační zařízení města Ostravy, s. r. o., OZO Ostrava, s. r. o.) a 2 obecně prospěšné společnosti (MHF Janáčkův Máj, o.p.s., Renarkon, o.p.s.). Městské obvody pak zřizují vlastní příspěvkové organizace, zejména mateřské a základní školy.

3.3.1 Hospodaření a zadluženost statutárního města Ostravy v letech 2010 – 2014

Statutární město Ostrava hospodařilo v letech 2010 – 2014 s deficitem s výjimkou roku 2011, kdy vykázalo přebytek, jak vyplývá z níže uvedené tabulky č. 3.10. Bylo to způsobeno zejména snížením běžných výdajů o cca 483 mil. Kč a kapitálových výdajů o 605 mil. Kč oproti předchozímu roku. Šlo mimo jiné o reakci na světovou hospodářskou krizi, kdy město snižovalo dotace městským obvodům a obchodním společnostem a také nedošlo k realizaci všech plánovaných investičních projektů. K tvorbě rozpočtu města je využívána metoda historická. Tato metoda spočívá v tom, že rozpočet následujícího rozpočtového období se vytváří na základě rozpočtu předchozího rozpočtového období s přihlédnutím k aktuálním potřebám a k rozpočtovému výhledu. Od roku 2010 doznala metodika pro vytváření rozpočtu města určitých změn, a to zejména z důvodu tzv. ekonomické krize a s ní spojeným poklesem plánovaných příjmů v předchozím roce. Tomu se musela přizpůsobit i výdajová stránka rozpočtu, u níž se důkladně posuzovalo, které výdaje jsou nezbytné. Došlo ke změně v propočtu neúčelové dotace městským obvodům, kdy již nebyly použity parametry (počet obyvatel, celková rozloha, rozloha veřejné zeleně a místních komunikací) a pravidelné navyšování koeficientem, došlo ke snížení dotace o 5 %.

¹⁷ Seznam a bližší informace dostupné na:

http://www.epusa.cz/index.php?platnost_k=0&sessID=0&zalozky=zrizovane&obec=554821&id_subjekt=6005&jazyk=cz

Tabulka 3.10 Příjmy a výdaje statutárního města Ostravy v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Daňové příjmy	6 030 344	6 059 528	6 118 580	6 314 278	6 521 857
Nedaňové příjmy	1 144 684	1 457 718	1 424 327	1 526 654	1 598 675
Kapitálové příjmy	391 604	301 605	545 861	504 829	178 399
Přijaté dotace	3 356 134	3 155 220	1 913 092	2 564 017	2 725 335
Příjmy celkem	10 922 767	10 974 071	10 001 860	10 909 777	11 024 266
Běžné výdaje	9 164 392	8 681 520	7 505 256	7 889 663	8 191 929
Kapitálové výdaje	2 538 945	1 933 977	2 783 742	3 254 793	2 838 872
Výdaje celkem	11 703 337	10 615 497	10 288 998	11 144 456	11 030 801
Deficit (-) / přebytek (+)	-780 570	+358 574	-287 138	-234 678	-6 536

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření SMO 2010 – 2014, vlastní zpracování

Podrobný rozpis třídy 8 – financování je uveden v tabulce č. 3.11. V roce 2010 bylo deficitní hospodaření pokryto přijetím druhé tranše úvěru od Evropské investiční banky a prostřednictvím krátkodobých finančních prostředků na bankovních účtech. Přebytkový rozpočet v roce 2011 se projevil zejména vzrůstem krátkodobých prostředků na bankovních účtech, aktivními krátkodobými operacemi řízení likvidity na výdajové straně a nutno uvést, že město čerpalo další tranši úvěru od Evropské investiční banky ve výši 300 mil. Kč. V roce 2012 čerpalo město hned 2 tranše úvěru od Evropské investiční banky ve výši 500 mil. Kč a 950 mil. Kč, dále získalo město ještě 300 mil. Kč jako návratný zdroj financování od komerční banky určený na výkup pozemků. Zároveň v tom roce výrazně stoupl objem krátkodobých prostředků na bankovních účtech. V roce 2013 čerpalo město poslední tranši z úvěru od Evropské investiční banky ve výši 250 mil. Kč, dále čerpalo prostředky v rámci směnečného programu, kdy přijalo návratný zdroj financování od komerční banky určený na investiční akce a zároveň muselo část těchto prostředků v rámci směnečného programu splatit. Opět také výrazně stoupl objem finančních prostředků na bankovních účtech. V roce 2014 proběhlo výrazné splácení závazků. Došlo k jednorázovému splacení komunálních dluhopisů z roku 2004, k první splátce úvěru od Evropské investiční banky a k výrazné úhradě krátkodobých přijatých půjčených prostředků v rámci směnečného programu. Tím podstatně kleslo množství prostředků na bankovních účtech města.

Tabulka č. 3.11 Třída 8 – financování salda rozpočtu statutárního města Ostravy v letech 2010 – 2014 (tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Krátkodobé přijaté půjčené prostředky	0	0	300 000	1 250 000	1 690 000
Uhrazené splátky krátkodobých přijatých půjčených prostředků	0	0	0	-550 000	-1 950 000
Změna stavu krátkodobých prostředků na bank. účtech	-247 874	-246 087	-1 132 323	-1 131 391	1 159 900
Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity – příjmy	23 499 466	9 837 864	6 386 539	3 661 090	4 653 601
Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity – výdaje	-22 795 008	-10 238 308	-6 691 383	-3 271 789	-2 985 980
Uhrazené splátky dlouhodobých vydaných dluhopisů	0	0	0	0	-2 500 000
Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky	506 358	308 642	1 450 000	250 000	0
Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků	-180 832	-21 505	-65 892	-13 850	-62 840
Operace z peněž. účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vlád. Sektoru	0	0	40 880	38 094	1 524
Nerealizované kursové rozdíly pohybů na devizových účtech	-1 541	821	-682	2 524	332
celkem	780 570	-358 574	287 138	234 678	6 536

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření SMO 2010 – 2014, vlastní zpracování

V roce 2004 emitovalo statutární město Ostrava komunální dluhopisy ve výši 100 mil. EUR. Pro účely splácení dluhu byl zřízen umořovací fond, do nějž putovaly každoročně prostředky k pokrytí tohoto dluhu, který byl v létě 2014 jednorázově splacen. Díky tomu výrazně klesla zadluženost města, a to v přepočtu o 2 500 000 tis. Kč. Vzhledem k tomu, že byly prostředky získané z těchto dluhopisů v Eurech, měnila se i účetní hodnota těchto dluhopisů dle aktuálního kurzu. Což je patrné z tabulky č. 3.12. Zdroje získané z těchto dluhopisů byly využity na investiční akce ve městě. Největší část putovala do rekonstrukce ČEZ Arény, a to přibližně třetina těchto prostředků. Dále se investice týkaly rekonstrukce Slezskoostravského hradu, ostravského muzea, městské knihovny, atletického stadionu, zoologické zahrady nebo koupaliště. Část peněz využily také obvody města zejména v infrastruktuře. Část prostředků byla použita na spolufinancování evropských projektů.

Bankovní úvěry byly čerpány na investiční výdaje. Jednalo se především o investice do výstavby, oprav nebo rekonstrukce bytových domů a dalších staveb jako například vítkovické radnice. Zadluženost městských obvodů je zahrnuta v položkách bankovních

úvěrů. Městské obvody sice využívaly také přijaté návratné finanční výpomoci, ale pouze v rámci rozpočtu města.

Úvěr Evropské investiční banky ve výši 3 000 000 tis. Kč byl čerpán průběžně od prosince 2009 do října 2013 prostřednictvím tranší ve výši 250 000 tis. – 950 000 tis. Kč. Úvěr je určen na investiční výstavbu ve městě. První splátka tohoto úvěru ve výši 50 000 tis. Kč byla uhrazena v roce 2014.

Přijaté návratné zdroje financování v rámci směnečného programu byly využity pouze v letech 2013 a 2014. Šlo prostředky poskytnuté Československou obchodní bankou, a. s. a Českou spořitelnou, a. s. určené na výkup pozemků ve výši 200 mil. Kč a na další investiční akce ve výši 800 mil. Kč. Do konce roku 2014 z toho bylo splaceno 260 mil. Kč.

Tabulka č. 3.12 zobrazuje rozložení dluhu statutárního města Ostravy v letech 2010 – 2014. Údaje zahrnují také zadluženost městských obvodů. Městské obvody se však na zadluženosti města podílejí z malé části, a to přibližně 100 mil. Kč. Nalezneme je pouze v položce bankovní úvěry.

Tabulka č. 3.12 Struktura zadlužení statutárního města Ostravy 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Struktura zdrojů zadlužení	2010	2011	2012	2013	2014
Emitované komunální dluhopisy	2 506 000	2 580 000	2 497 000	2 500 000	0
Bankovní úvěry	139 942	133 316	117 917	104 067	91 227
Úvěr od Evropské investiční banky	1 000 000	1 300 000	2 750 000	3 000 000	2 950 000
Směnečný program – přijaté návratné zdroje financování	0	0	0	1 000 000	740 000
Ostatní dluhy	227 725	177 541	394 373	82 730	15 770
Celkem	3 873 667	4 190 857	5 759 290	6 686 797	3 796 997

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření SMO 2010 – 2014, vlastní zpracování

Poměr zadluženosti města k celkovým příjmům je vyjádřen v tabulce č. 3.13. Vyplývá z ní, že celkový dluh města ve sledovaném období stoupal až do roku 2013, kdy tvořil více než 60 % celkových příjmů města a poté skokově klesl se splacením komunálních dluhopisů. Zaplacené úroky z půjčených prostředků ve sledovaném období rostly a v roce 2013 překročily hranici 200 mil. Kč. Téměř 2 % celkových příjmů města jsou tedy vynakládána jen na úhradu úroků z půjčených prostředků.

Tabulka č. 3.13 Zadluženost statutárního města Ostravy v poměru k celkovým příjmům a k zaplaceným úrokům v letech 2010 – 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Celkový dluh (tis. Kč)	3 873 667	4 190 857	5 759 290	6 686 797	3 796 997
Celkové příjmy (tis. Kč)	10 922 767	10 974 071	10 001 860	10 909 777	11 024 266
Celkový dluh v % k celkovým příjmům	35,46	38,19	57,58	61,29	34,44
Zaplacené úroky (tis. Kč)	177 636	184 583	198 615	205 815	200 865
Zaplacené úroky v % k celkovým příjmům	1,63	1,68	1,99	1,89	1,82

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

V tabulce č. 3.14 je celkový dluh města přepočten na jednoho obyvatele. Jak je z tabulky zřejmé, tak s poklesem počtu obyvatel a s rostoucím zadlužením, rostl i dluh přepočtený na jednoho obyvatele města, a to v letech 2010 – 2013. V roce 2014 i přes pokles počtu obyvatel, klesl výrazně i dluh na jednoho obyvatele až téměř na úroveň roku 2010. To bylo jednoznačně zapříčiněno splacením výrazné části dluhu, zejména jednorázovým splacením již dříve zmíněných komunálních dluhopisů.

Tabulka č. 3.14 Zadluženost statutárního města Ostravy v přepočtu na 1 obyvatele v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel	306 006	301 942	299 622	297 421	295 653
Celkový dluh (tis. Kč)	3 873 667	4 190 857	5 759 290	6 686 797	3 796 997
Dluh na 1 obyvatele (tis. Kč)	12,659	13,880	19,222	22,483	12,843

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

3.3.2 Monitorování zadluženosti statutárního města Ostravy v letech 2010–2014

Tabulka č. 3.15 shrnuje Soustavu informativních a monitorujících ukazatelů v období let 2010 – 2014. Informativním ukazatelem, u nějž se projevil v roce 2014 výrazný výkyv je dluhová služba, respektive ukazatel dluhové služby, který meziročně stoupl téměř o 36 procentních bodů. Tento výkyv souvisí s jednorázovou splátkou komunálních dluhopisů v roce 2014 ve výši 2 500 000 tis. Kč a v dalším roce se již nebude opakovat. S tím souvisí také například pokles celkové zadluženosti a uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků. Za pozornost stojí také stoupající 8-leté saldo rozpočtu nebo pokles počtu obyvatel téměř o 10 tisíc, který má však spíš negativní vliv na některé hodnoty.

Monitorující ukazatele už ale nemají jen informativní charakter. Jak je dále z tabulky č. 3.15 zřejmé, nepřekročilo statutární město Ostrava ve vybraných letech ani jeden z monitorujících ukazatelů a ani se stanovené hranici nepřiblížilo, takže se nemusí obávat regulačních opatření ze strany státu.

Tabulka č. 3.15 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) statutárního města Ostravy v letech 2010 – 2014 (peněžní hodnoty v tis. Kč)

Informativní ukazatele:	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel obce	306 006	303 609	299 622	299 622	295 653
Příjem celkem	10 922 767	10 974 071	10 001 860	10 909 777	11 024 266
Úroky	177 636	184 583	198 615	205 815	200 865
Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	180 832	21 505	65 892	563 850	4 512 840
Dluhová služba celkem	358 468	206 089	264 507	769 665	4 713 705
Ukazatel dluhové služby (%)	3,28	1,88	2,64	7,05	42,76
Aktiva celkem	62 809 713	55 421 564	73 195 001	76 990 873	76 657 352
Cizí zdroje	6 203 458	6 362 426	8 680 553	10 499 863	7 437 566
Stav na bankovních účtech celkem	2 205 123	2 390 416	3 578 673	4 683 851	3 582 234
Úvěry a komunální dluhopisy	3 645 942	4 013 316	5 364 917	5 604 067	3 041 227
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	227 725	177 541	394 374	1 082 730	755 770
Zadluženost celkem	3 873 667	4 190 857	5 759 290	6 686 797	3 796 997
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	62,44	65,87	66,35	63,68	51,05
Cizí zdroje na 1 obyv.	20	21	---	---	---
8-leté saldo	---	---	-730 957	-376 550	-129 617
Oběžná aktiva	5 558 411	6 108 399	7 935 533	9 370 619	6 934 205
Krátkodobé závazky	2 235 602	2 069 184	2 868 962	4 039 705	3 175 043
Monitorující ukazatele:					
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	9,88	11,48	11,86	13,64	9,70
Celková (běžná) likvidita	2,49	2,95	2,77	2,32	2,18

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Hodnocení statutárního města Ostravy ratingovými agenturami

Na základě ukazatelů z let 2010 – 2014 ohodnotila ratingová agentura Moody's statutární město Ostrava v roce 2015 ratingovou známkou A2 se stabilním výhledem, což je druhé nejlepší možné hodnocení. Hodnocení je zdůvodněno stabilními provozními výsledky a celkovými výsledky hospodaření. Rozpočtová politika města je konzervativní a očekává se

stabilizace zadluženosti. Ratingové hodnocení označuje za slabé stránky hospodaření města snížení hotovostních rezerv v roce 2014 a nové čerpání dlouhodobých úvěrů, které zvyšují dluhovou službu. Mezi silné stránky naopak patří předpoklad solidní úrovně provozních výsledků ve střednědobém horizontu, celkově dobré výsledky hospodaření a stabilizaci zadluženosti spojenou se zmírněním investičních výdajů.

Ratingová agentura Standard & Poor's opakovaně udělila statutárnímu městu Ostrava dlouhodobé úvěrové hodnocení A+ a krátkodobé úvěrové hodnocení A-1. Výhled hodnotí jako stabilní, neboť je očekávána dobrá rozpočtová výkonnost, umírněné zadlužení a velmi dobrá likvidní pozice. Za slabé stránky je považována omezená možnost ovlivnit příjmy, nejistota vyplývající z budoucích změn na vládní úrovni a pak také nevyzrálé střednědobé finanční plánování. Na druhou stranu jako silné stránky jsou označovány výjimečná likvidní pozice, dobrá rozpočtová výkonnost, nízká úroveň zadluženosti a velmi nízké podmíněné závazky.

3.4 Statutární město Plzeň a jeho zadluženost

Statutární město Plzeň je čtvrtým největším městem České republiky jak z hlediska počtu obyvatel, tak svou rozlohou. Geograficky je toto město umístěno v jihozápadní části republiky. Město leží na strategickém místě jednak dálniční křižovatky jihozápadních Čech a pak také dálničního spojení s Německem. Stejně jako Brno a Ostrava je Plzeň od roku 1990 statutárním městem a od roku 2001 krajským městem Plzeňského kraje. Rozloha města činí 137,67 km² a k 1. 1. 2015 evidovalo město celkem 169 033 obyvatel.

Vnitřní poměry ve věcech správy Statutárního města Plzně jsou uspořádány Statutem města Plzně.¹⁸ Město se podle něj dělí na 10 městských obvodů.¹⁹ Městské obvody jsou organizačními složkami města, mají vlastní samosprávu a hospodaří s vlastním rozpočtem.

Přenesenou působnost vykonává jednak magistrát města a pak také úřady městských obvodů v rozsahu působnosti jim svěřené. V přenesené působnosti vykonává statutární město Plzeň funkci obce s rozšířenou působností pro obce Chrást, Chválenice, Dýšina, Kyšice, Letkov, Lhůta, Losiná, Mokrouše, Nezabavětice, Nezvěstice, Starý Plzenec, Štáhlavy, Štěnovický Borek, Tymákov. K 1. 1. 2015 byl počet obyvatel těchto obcí 18 212.

Samostatnou působnost vykonává statutární město Plzeň prostřednictvím svých orgánů, kterými jsou zastupitelstvo města s 47 členy, rada města s 9 členy, primátor města a

¹⁸ Obecně závazná vyhláška statutárního města Plzně č. 8/2001, Statut města

¹⁹ Seznam a podrobnější informace dostupné na: <http://www.plzen.eu/obcan/o-meste/informace-o-meste/mestske-obvody/mestske-obvody.aspx>

jeho 5 náměstků, magistrát města členěný do úřadů, odborů a oddělení a zvláštní orgány města, kterými jsou povodňová komise, kalamitní štáb zimní údržby pro řešení kalamitní situace na komunikační síti okresu Plzeň-město, komise pro sociálně právní ochranu dětí, rozhodčí komise k posouzení škod způsobených zvěří, bezpečnostní rada města Plzně a krizový štáb města Plzně.

Statutární město Plzeň je zřizovatelem 90 organizací.²⁰ Z toho je 81 příspěvkových organizací (např. Knihovna města Plzně, Divadlo Josefa Kajetána Tyla, Kojenecký ústav s dětským domovem, Hvězdárna a planetárium Plzeň a celá řada základních a mateřských škol) a 9 obchodních společností (např. Plzeňská teplárenská, a. s., Plzeňské městské dopravní podniky, a. s., Vědeckotechnický park Plzeň, a. s.). Městské obvody nezřizují vlastní organizace.

3.4.1 Hospodaření a zadluženost statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014

Statutární město Plzeň hospodařilo po celé sledované období s přebytkovým rozpočtem s výjimkou roku 2014, kdy se kapitálové výdaje zvýšily o více než 1 mld. Kč oproti předchozímu roku, a to díky realizaci dvou významných investičních projektů. Zvýšené kapitálové příjmy v roce 2012 jsou způsobeny prodejem teplárenského majetku, zejména budov. Příjmy jsou ve sledovaném období naplňovány ve více než 100 % a oproti tomu výdaje nikdy nedosahují hodnot upraveného rozpočtu. V každém roce byly do rozpočtu zapojeny prostředky z přebytku předchozího roku. Statutární město Plzeň má zřízen Fond pro kofinancování dotovaných projektů, kterým kryje své investiční výdaje. Tabulka č. 3.16 zobrazuje údaje o hospodaření statutárního města Plzně ve sledovaném období.

²⁰ Seznam a bližší informace dostupné na:

https://www.epusa.cz/index.php?platnost_k=0&sessID=0&zalozky=zrizovane&obec=554791&id_subjekt=3134&jazyk=cz

Tabulka 3.16 Příjmy a výdaje statutárního města Plzně v letech 2010–2014 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Daňové příjmy	3 425 752	3 395 271	3 589 571	3 505 085	3 653 965
Nedaňové příjmy	1 202 132	1 085 130	1 104 963	1 121 275	1 141 520
Kapitálové příjmy	201 939	189 875	513 439	156 238	146 284
Přijaté dotace	981 787	717 004	644 862	431 852	846 303
Příjmy celkem	5 811 610	5 387 280	5 852 835	5 214 450	5 788 071
Běžné výdaje	4 034 344	4 091 467	3 868 747	3 644 879	3 760 233
Kapitálové výdaje	1 595 955	1 270 109	1 565 111	1 419 727	2 467 658
Výdaje celkem	5 630 299	5 361 577	5 433 858	5 064 606	6 227 892
Deficit (-) / přebytek (+)	+181 311	+25 703	+418 977	+149 843	-439 820

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Plzně 2010 – 2014, vlastní zpracování

Tabulka č. 3.17 ukazuje podrobný rozpis třídy 8 – financování. Rok 2010 byl jediný ve sledovaném období, kdy bylo využito krátkodobých půjčených prostředků a ty byly v následujícím roce splaceny. V roce 2010 byla čerpána 1. tranše úvěru od Evropské investiční banky ve výši 350 mil. Kč určená na projekt Plzeňská městská infrastruktura II. Byla uhrazena splátka úvěru u ČSOB, a. s., která byla zároveň refinancována dalším úvěrem u stejné banky. Rovněž byly uhrazeny splátky dalších úvěrů u KB, a. s. a dvou starších úvěrů u Evropské investiční banky. Zvýšil se objem prostředků na bankovních účtech, ve fondu na kofinancování dotovaných projektů a ve fondu rezerv a rozvoje města Plzně.

V roce 2011 byla čerpána 2. tranše úvěru od Evropské investiční banky ve výši 300 mil. Kč na výše uvedený projekt. Dále byl jednorázově splacen úvěr u ČSOB, a. s. a proběhly další splátky ostatních úvěrů. Mírně se zvýšil objem prostředků na bankovních účtech.

V roce 2012 byla přijata 3. tranše úvěru od Evropské investiční banky ve výši 600 mil. Kč opět na stejný projekt. Byly uhrazeny obvykle splátky úvěrů a velké množství přijatých prostředků bylo uloženo do fondu kofinancování dotovaných projektů.

V roce 2013 byla přijata 4. tranše úvěru od Evropské investiční banky ve výši 350 mil. Kč na výše uvedený projekt. Byly splaceny všechny závazky mimo úvěrů od Evropské investiční banky. Zvýšil se objem prostředků ve Fondu kofinancování dotovaných projektů.

V roce 2014 byly uhrazeny běžné splátky obou úvěrů od Evropské investiční banky a byl čerpán velký objem prostředků z Fondu kofinancování dotovaných projektů mimo jiné na dva významné projekty Divadlo Jízdecká a Rekonstrukce a modernizace úpravny vody Plzeň.

Tabulka č. 3.17 Třída 8 – financování deficitu rozpočtu statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014 (tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Krátkodobé přijaté půjčené prostředky	163 177	0	0	0	0
Uhrazené splátky krátkodobých přijatých půjčených prostředků	-243 177	-155 639	0	0	0
Změna stavu krátkodobých prostředků na bank. účtech	-343 482	-65 110	-923 414	-436 283	498 267
Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity - příjmy	0	0	0	0	0
Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity - výdaje	0	0	0	0	0
Uhrazené splátky dlouhodobých vydaných dluhopisů	0	0	0	0	0
Dlouhodobé přijaté půjčené prostředky	350 000	300 000	600 000	350 000	0
Uhrazené splátky dlouhodobých přijatých půjčených prostředků	-107 748	-104 942	-92 841	-77 406	-59 882
Operace z peněž. účtů organizace nemající charakter příjmů a výdajů vlád. sektoru	0	0	-70	0	55
Nerealizované kursové rozdíly pohybů na devizových účtech	-81	-13	-2 651	13 832	1 380
celkem	-181 311	-25 703	-418 977	-149 843	439 820

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Plzně 2010 – 2014, vlastní zpracování

Tabulka č. 3.18 zobrazuje rozložení dluhu statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014. Žádný z deseti plzeňských městských obvodů není zadlužen.

Tabulka č. 3.18 Struktura zadlužení statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Struktura zdrojů zadlužení	2010	2011	2012	2013	2014
Emitované komunální dluhopisy	0	0	0	0	0
Úvěr SFRB	1 058	678	293	0	0
Bankovní úvěry	343 527	106 387	37 587	0	0
Úvěr od Evropské investiční banky I/1 + I/2	755 521	742 464	710 073	698 171	652 547
Úvěr od Evropské investiční banky II	350 000	650 000	1 250 000	1 600 000	1 589 063
Celkem	1 450 106	1 499 529	1 997 953	2 298 171	2 241 610

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Plzně 2010 – 2014, vlastní zpracování

Zadluženost statutárního města Plzně má vzestupnou tendenci a dle výhledu zadlužení se bude zvyšovat až do roku 2016 na přibližně 2,4 mld. Kč a poté je plánován opět pokles zadluženosti. Změna nastává také ve struktuře zadlužení. Statutární město Plzeň postupně splatilo všechny závazky kromě dvou úvěrů od Evropské investiční banky a od roku 2016 přijímá třetí úvěr od stejného poskytovatele.

Možnost emitovat komunální dluhopisy nevyužívá statutární město Plzeň vůbec na rozdíl od ostatních vybraných statutárních měst.

Naopak Plzeň jako jediné z vybraných měst využívalo půjčku od Státního fondu rozvoje bydlení, kterou však v roce 2013 splatila a dále již tato forma zadlužení v závazcích města nefigurovala.

Bankovní úvěry hrály ve financování rozpočtu města velkou roli. Statutární město Plzeň opakovaně čerpalo úvěry od tří komerčních bank. Tyto úvěry byly použity na financování investičních projektů Doplnění vodohospodářské infrastruktury nebo Obytná zóna Sylván I., II. a III. Všechny bankovní úvěry byly do roku 2013 splaceny.

Nejvýznamnějším zdrojem financování byly bezesporu úvěry od Evropské investiční banky. Ve sledovaném období evidovalo statutární město Plzeň hned dva tyto úvěry. První úvěr pocházel z předchozího období a byl určen např. na projekt Čistá Berounka a ve sledovaném období byl splácen. Druhý takový úvěr byl určen na projekt Plzeňská městská infrastruktura, byl čerpán v období 2010 – 2013 ve výši 1,6 mld. Kč a v roce 2014 započalo jeho splácení.

Tabulka č. 3.19 Zadluženost statutárního města Plzně v poměru k celkovým příjmům a k zaplaceným úrokům v letech 2010 – 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Celkový dluh (tis. Kč)	1 450 106	1 499 529	1 997 953	2 298 171	2 241 610
Celkové příjmy (tis. Kč)	5 811 610	5 387 280	5 852 835	5 214 450	5 788 071
Celkový dluh v % k celkovým příjmům	24,95	27,83	34,14	44,07	38,73
Zaplacené úroky (tis. Kč)	40 430	44 871	47 079	59 684	67 763
Zaplacené úroky v % k celkovým příjmům	0,70	0,83	0,80	1,14	1,17

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

V tabulce č. 3.19 je vyjádřen vztah mezi celkovým dluhem, celkovými příjmy a zaplacenými úroky. Vzhledem k tomu, že celkové příjmy se skokově meziročně měnily o cca 0,5 mld. Kč a celkový dluh skokově vzrostl v roce 2012 o 0,5 mld. a v roce 2013 o 0,3 mld. Kč, tak i podíl celkového dluhu na celkových příjmech měl vzrůstající skokovou tendenci. Tento vývoj je spojen s čerpáním úvěru od Evropské investiční banky. I nejvyšší hodnota zadlužení se však pohybuje pod 50 % celkových příjmů. Se vzrůstajícím zadlužením pochopitelně rostl i objem prostředků vynakládaných na úhradu úroků. Jejich podíl na celkových příjmech se pohybuje v rozmezí 0,7 – 1,17 % celkových příjmů. Tento vývoj má však vzestupnou tendenci.

V tabulce č. 3.20 je celkový dluh města přepočten na jednoho obyvatele. Z tabulky je zřejmé, že se ve sledovaném období zejména v roce 2012 a 2013 výrazně zvýšil dluh přepočtený na jednoho obyvatele města. Vzhledem k tomu, že se nijak výrazně nezměnil počet obyvatel, je růst zadluženosti na jednoho obyvatele způsoben pouze zvýšením celkového zadlužení. Zvýšení zadluženosti ve zmíněných letech je způsobeno přijetím vysoké tranše úvěru od Evropské investiční banky. Mírné snížení pak způsobilo započaté splácení tohoto úvěru.

Tabulka č. 3.20 Zadluženost statutárního města Plzně v přepočtu na 1 obyvatele v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel	169 935	168 808	167 302	167 302	168 034
Celkový dluh (tis. Kč)	1 450 106	1 499 529	1 997 953	2 298 171	2 241 610
Dluh na 1 obyvatele (tis. Kč)	8,533	8,883	11,942	13,737	13,340

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

3.4.2 Monitorování zadluženosti statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014

Všechny informativní ukazatele v tabulce č. 3.21 mají relativně příznivé hodnoty. Snad jen zvyšující se zaplacené úroky nebo cizí zdroje, respektive podíl zadluženosti na cizích zdrojích mohou být znepokojující. Avšak i přes stoupající zadluženost si statutární město Plzeň udržuje příznivé hodnoty monitorujících ukazatelů. Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům se ani zdaleka neblíží limitu 25 % a ukazatel celkové likvidity se také ani neblíží kritickému intervalu.

Tabulka č. 3.21 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Informativní ukazatele:	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvatel obce	169 935	168 808	167 302	167 302	168 034
Příjem celkem	5 811 610	5 387 280	5 852 835	5 214 450	5 788 071
Úroky	40 430	44 871	47 079	59 684	67 763
Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	350 925	260 580	92 841	77 407	59 882
Dluhová služba celkem	391 355	305 451	139 920	137 090	127 645
Ukazatel dluhové služby (%)	6,73	5,67	2,39	2,63	2,21
Aktiva celkem	39 446 882	31 333 400	45 714 402	47 952 049	49 820 359
Cizí zdroje	2 967 682	3 383 072	3 686 688	4 228 740	4 050 421
Stav na bankovních účtech celkem	1 259 933	1 359 523	2 305 089	2 702 627	2 223 118
Úvěry a komunální dluhopisy	1 449 048	1 498 851	1 997 659	2 298 171	2 241 610
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	1 058	678	294	0	0
Zadluženost celkem	1 450 106	1 499 529	1 997 953	2 298 171	2 241 610
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	48,86	44,32	54,19	54,35	55,34
Cizí zdroje na 1 obyv.	17	20	---	---	---
8-leté saldo	---	---	111 100	-156 536	-694 414
Oběžná aktiva	2 615 701	3 058 188	3 704 377	4 199 644	3 857 935
Krátkodobé závazky	1 671 707	1 882 946	1 685 118	1 924 218	1 800 296
Monitorující ukazatele:					
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	7,52	10,80	8,06	8,82	8,13
Celková (běžná) likvidita	1,56	1,62	2,2	2,18	2,14

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

4 ZHODNOCENÍ PŮSOBNÍ ZADLUŽENOSTI NA HOSPODAŘENÍ STATUTÁRNÍCH MĚST

V této kapitole jsou poznatky o hospodaření a zadluženosti vybraných měst získané v předchozí kapitole srovnány vzájemně a také s obcemi celé ČR. Srovnání je provedeno pomocí přepočtu na 1 obyvatele, v poměru k příjmům a dle struktury dluhu. Dále je u vybraných statutárních měst zhodnocena zadluženost dle schopnosti splacení dluhu v porovnání s přebytky běžného rozpočtu a s celkovou likviditou. Posledním bodem je zhodnocení zadluženosti v souvislosti s připravovanou tzv. fiskální ústavou.

4.1 Srovnání zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně

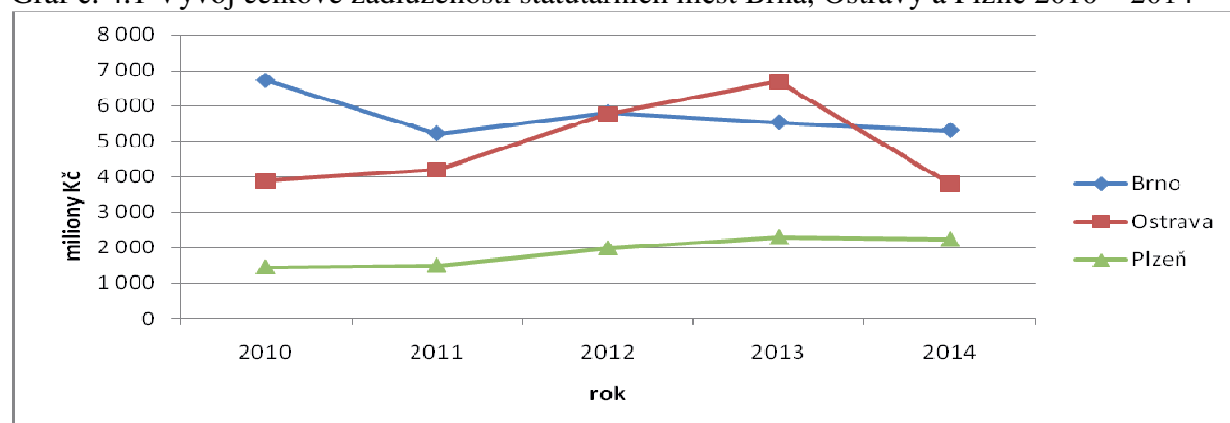
Zadluženost vybraných statutárních měst nemá v absolutní hodnotě celkových údajů příliš velkou vypovídací schopnost. Tabulka č. 4.1 a graf č. 4.1 ukazují výši a vývoj celkové zadluženosti vybraných statutárních měst, což se dá takto obecně porovnat, avšak aby bylo srovnání co nejvíce objektivní, je nutné použít více srovnávacích parametrů.

Tabulka č. 4.1 Celková zadluženost statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

	2010	2011	2012	2013	2014
Brno	6 711 857	5 216 425	5 812 519	5 530 875	5 307 932
Ostrava	3 873 667	4 190 857	5 759 290	6 686 797	3 796 997
Plzeň	1 450 106	1 499 529	1 997 953	2 298 171	2 241 610

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně 2010 – 2014

Graf č. 4.1 Vývoj celkové zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně 2010 – 2014

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně 2010 – 2014

Vývoj celkového zadlužení statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně má ve sledovaném období odlišný charakter. Brno začíná prudkým poklesem a poté má s mírným výkyvem lehce klesající tendenci. Plzeň má opačný vývoj. Po celé sledované období má její zadluženost mírně stoupající tendenci. Ostrava má ze všech tří měst nejdramatičtější vývoj. Po mírném stoupání v prvním roce dochází k výraznému růstu v následujících dvou letech a poté dochází k velmi prudkému poklesu zadlužení. Jak už bylo dříve zmíněno, je to způsobeno jednorázovým splacením velkého objemu závazků v podobě komunálních dluhopisů. Stejný důvod měl i pokles zadluženosti Brna v prvním roce sledovaného období.

4.1.1 Srovnání zadluženosti na 1 obyvatele

Zadluženost na jednoho obyvatele obce je vhodným ukazatelem pro srovnání různých velkých měst a obcí s výraznými rozdíly v počtu obyvatel. Tento způsob sice nezachycuje všechny souvislosti spojené s počtem obyvatel zadlužené obce, ale je vhodným vodítkem zejména proto, že mnoho statistických údajů se právě na tomto zakládá. Do tabulky č. 4.2 byl mimo tří vybraných statutárních měst zařazen údaj o zadluženosti všech obcí ČR v průměru na jednoho obyvatele.

Tabulka č. 4.2 Zadluženost statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně a celé ČR v přepočtu na 1 obyvatele v letech 2010 – 2014 (v Kč)

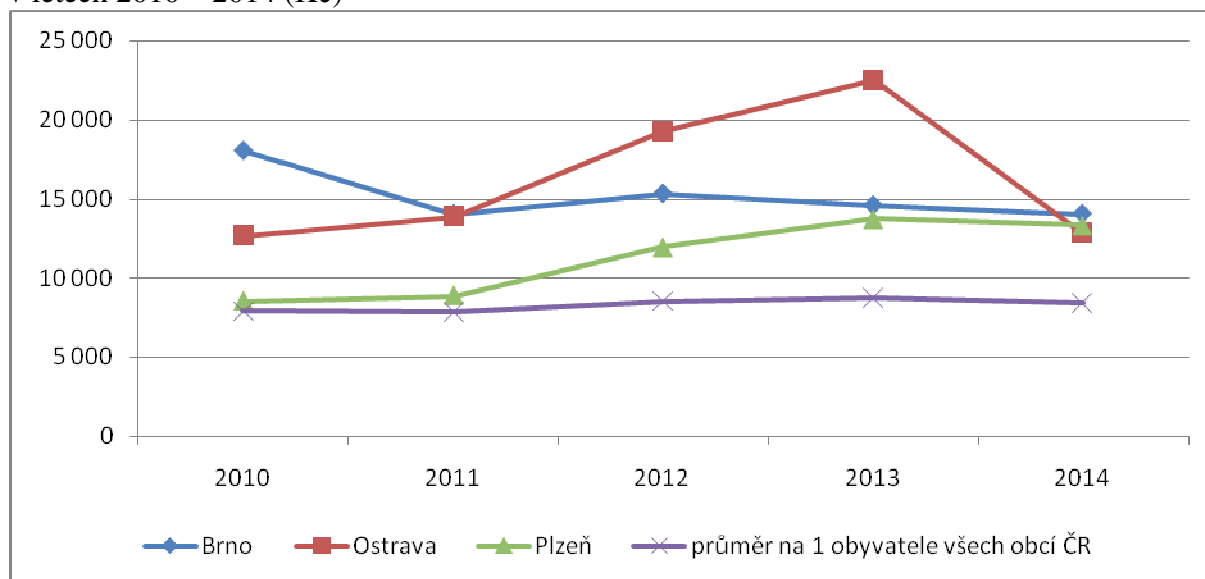
	2010	2011	2012	2013	2014
Brno	18 072	14 046	15 338	14 595	14 060
Ostrava	12 659	13 880	19 222	22 483	12 843
Plzeň	8 533	8 883	11 942	13 737	13 340
průměr na 1 obyvatele všech obcí ČR	7 909	7 844	8 558	8 771	8 436

Zdroj: Státní závěrečný účet za rok 2014, Český statistický úřad, vlastní zpracování

Zadluženost vybraných statutárních měst v přepočtu na jednoho obyvatele výrazně překračuje průměrnou hodnotu zadlužení obcí ČR na 1 obyvatele. Nejblíže této hodnotě byla Plzeň v letech 2010 a 2011, poté však její zadluženost výrazně vzrostla do pěticiferných čísel, kde se pohybovalo jak Brno, tak Ostrava již od začátku sledovaného období. Brno po splacení komunálních dluhopisů v roce 2010 drží poměrně stabilní úroveň zadlužení na 1 obyvatele přibližně okolo 14 – 15 tis. Kč. Rekordmanem mezi těmito městy co do výše dluhu na 1 obyvatele je Ostrava, která tuto hodnotu v letech 2012 a 2013 výrazně zvýšila a překročila dokonce dvacetitisícovou hranici. Bylo to ovšem spojeno jednak s úbytkem obyvatel (více než

10 tis. ve sledovaném období) a jednalo se také o období před splacením komunálních dluhopisů. Plzeň, ač se její zadluženost na 1 obyvatele zdá být nejnižší, zaznamenává postupný růst zadlužení, jehož hodnota dosáhla v roce 2014 podobné úrovně jako ostatní dvě města a nutno říci, že Plzeň do budoucna počítá ještě s dalším zvýšením zadlužení. Graf č. 4.2 zobrazuje vývoj zadlužení vybraných měst a průměrné hodnoty na 1 obyvatele za všechny obce.

Graf č. 4.2 Zadluženost statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně v přepočtu na 1 obyvatele v letech 2010 – 2014 (Kč)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

4.1.2 Srovnání zadluženosti v poměru k celkovým příjmům

Poměr celkového dluhu k celkovým příjmům je dalším ukazatelem, který lze aplikovat na různě velké obce. Navíc se v něm na rozdíl od přepočtu na 1 obyvatele částečně promítají i rozdíly ekonomické situace obcí, a to v podobě složek daňových příjmů. V tabulce č. 4.3 jsou uvedeny

Tabulka č. 4.3 Podíl celkového dluhu na celkových příjmech statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně v letech 2010 – 2014 (%)

	2010	2011	2012	2013	2014
Brno	47,60	37,02	43,26	40,90	38,82
Ostrava	35,46	38,19	57,58	61,29	34,44
Plzeň	24,95	27,83	34,14	44,07	38,73

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Statutární město Plzeň vykazuje v tomto směru na počátku sledovaného období nejnižší hodnoty, které mají ale výrazně vzestupnou tendenci s mírným poklesem v roce 2014. Statutární město Brno zaznamenává střídavý pokles a růst, ale v roce 2014 se dostává na úroveň Plzně. Statutární město Ostrava vykazuje v letech 2010 – 2013 velmi výrazný růst, zejména mezi lety 2011 – 2012 a v roce 2013 dokonce překročilo hranici 60 %. V roce 2014 však tento poměr spolu se splacením komunálních dluhopisů výrazně klesá a Ostrava vykazuje nejlepší výsledek mezi vybranými městy.

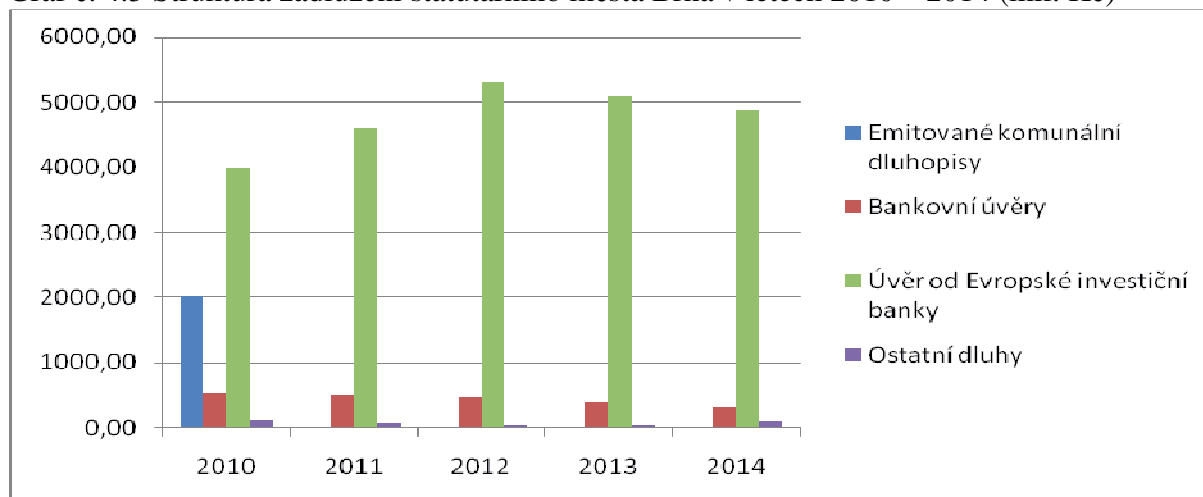
4.1.3 Srovnání zadluženosti dle její struktury

Strukturou zadluženosti jsou si vybraná města podobná, avšak mírou zadluženosti v jednotlivých formách dluhu již tolik ne. Města Brno a Ostrava využívaly pro financování svých investičních potřeb emise komunálních dluhopisů, avšak obě města tyto dluhopisy ve sledovaném období splatila. Plzeň komunálních dluhopisů nevyužívá. Všechna tři města shodně využívají bankovních úvěrů jako velmi oblíbeného zdroje finančních prostředků. Všechna města také vykazují ve sledovaném období pokles zadlužení tohoto druhu. Plzeň dokonce v roce 2013 své bankovní úvěry zcela splatila. Velmi oblíbenou formou financování jsou úvěry od Evropské investiční banky. Všechna města je využívají ve velkém objemu v řádu miliard. Plzeň dokonce eviduje ve sledovaném období dva takové úvěry a v roce 2016 se chystá přijmout třetí takový úvěr. Přijatých návratných finančních výpomocí využilo ve sledovaném období jen město Ostrava. Tento druh financování je obvyklejší u menších obcí. Plzeň jako jediné z vybraných měst využilo úvěru od Státního fondu rozvoje bydlení. Tento úvěr byl ovšem ve sledovaném období splacen. Mezi ostatní dluhy byly zařazeny další závazky obcí nespadající do vybraných položek.

Nejoblíbenějším cizím zdrojem financování u takto velkých měst jsou tedy úvěry od Evropské investiční banky a pak také bankovní úvěry komerčních bank, které ale mají ve sledovaném období sestupný charakter na rozdíl od úvěrů Evropské investiční banky. Například statutární město Plzeň se v posledních dvou letech sledovaného období orientuje téměř výhradně na zdroje poskytující Evropská investiční banka.

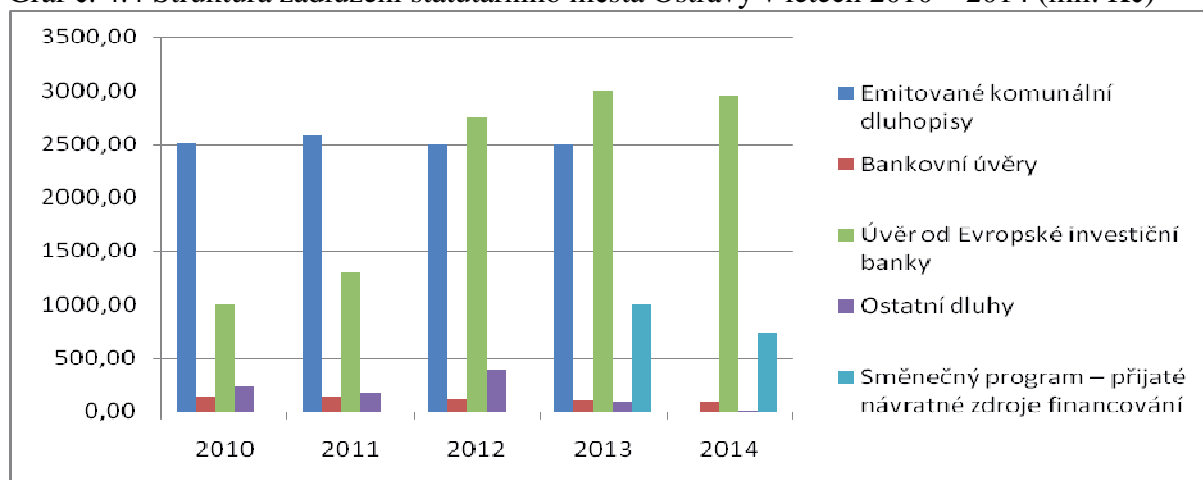
Grafy č. 4.3 – 4.5 zobrazují rozložení dluhu u všech tří měst ve sledovaném období.

Graf č. 4.3 Struktura zadlužení statutárního města Brna v letech 2010 – 2014 (mil. Kč)

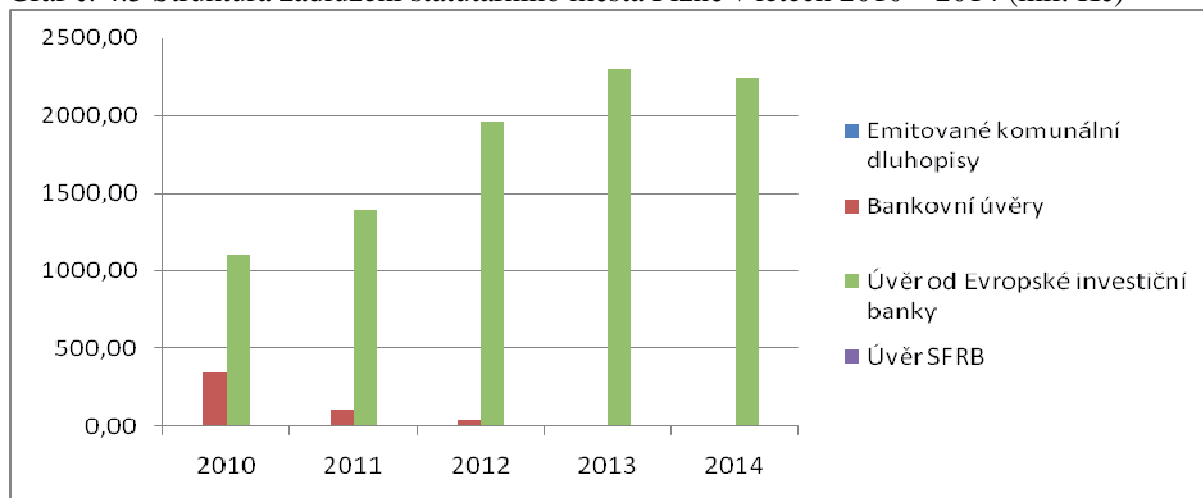
Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Brna 2010 – 2014, vlastní zpracování

Graf č. 4.4 Struktura zadlužení statutárního města Ostravy v letech 2010 – 2014 (mil. Kč)

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Ostravy 2010 – 2014, vlastní zpracování

Graf č. 4.5 Struktura zadlužení statutárního města Plzně v letech 2010 – 2014 (mil. Kč)

Zdroj: Zpráva o výsledku hospodaření statutárního města Plzně 2010 – 2014, vlastní zpracování

4.2 Zhodnocení zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně

Zhodnotit zadluženost obce je možné mnoha způsoby. Pro zhodnocení zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně byl vybrán ukazatel platební schopnosti, ukazatel celkové likvidity a ukazatel dluhové služby. Pro zhodnocení zadluženosti byl využit také návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti, tzv. fiskální ústava.

4.2.1 Zadluženost dle schopnosti splácení dluhu

Schopnost splatit dluh v přiměřeném časovém období je důležitým faktorem při rozhodování o zadlužení a jeho výši. Jedním z ukazatelů v tomto směru je ukazatel platební schopnosti, který vyjadřuje schopnost hradit dluh obce přebytkem běžného rozpočtu. Kapitálová část rozpočtu by měla být určena pouze na investice. Jde o vyjádření časového úseku, v němž je obec schopna splatit svůj celkový dluh prostřednictvím přebytku běžného rozpočtu. Tento časový úsek by neměl přesáhnout pět let.

Všechna vybraná města vykázala ve sledovaném období přebytek běžného rozpočtu. V tabulce č. 4.4 je uvedeno, jak dlouhá doba v letech by byla potřeba ke splacení celkového dluhu sledovaných měst, kdyby bylo ke splacení použito pouze přebytku běžného rozpočtu. Nejnižších hodnot dosahuje statutární město Plzeň, které by bylo v celém sledovaném období schopno takto splatit svůj dluh do 2 let a v roce 2010 dokonce za 1,19 roku. V případě Plzně je to způsobeno zejména nízkou úrovní zadluženosti a vysokým přebytkem běžného rozpočtu, jenž neklesl pod 1 mld. Kč. Plzeň ve sledovaném období zvyšuje svou zadluženost, avšak rovněž stoupá i přebytek běžného rozpočtu. Statutární město Ostrava se dostalo v roce 2010 do kritičtějších hodnot než ostatní města, kdy by bylo potřeba 6,68 roku ke splacení celkového dluhu. Bylo to způsobeno velmi nízkým přebytkem běžného rozpočtu, jenž činil 579,5 mil. Kč. V dalších letech se již časové hodnoty pohybovaly v rozmezí 3 – 5 let a v roce 2014 po jednorázovém splacení komunálních dluhopisů činil tento údaj pouhých 2,28 roku. Ostrava byla zatížena zejména emisí komunálních dluhopisů. Statutární město Brno vykazuje stabilní hodnoty okolo 2 – 3 let od roku 2011, kdy splatilo komunální dluhopisy. Všechna tři sledovaná města mají z tohoto pohledu velmi dobrou pozici. Ostrava jako jediné z těchto měst hospodaří s deficitním rozpočtem, což při kladném saldu běžného rozpočtu ukazuje na výraznou investiční aktivitu města.

Tabulka č. 4.4 Ukazatel platební schopnosti v období 2010 – 2014 (v letech)

	2010	2011	2012	2013	2014
Brno	3,90	2,34	2,81	2,49	2,19
Ostrava	6,68	3,12	3,87	4,88	2,28
Plzeň	1,19	1,50	1,86	1,95	1,77

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Ukazatel celkové likvidity vyjadřuje, jak je daný subjekt schopen dostát svým krátkodobým závazkům prostřednictvím svých oběžných aktiv. Je jedním z monitorujících ukazatelů SIMU a kritické hodnoty dosahuje v intervalu $<0; 1>$.

Jak je vidět v tabulce č. 4.5, převyšuje celková likvidita všech tří sledovaných měst problematickou hranici, a tudíž jsou tato města schopna vyrovnat své krátkodobé závazky ve velmi krátkém časovém horizontu. Tyto hodnoty vyjadřují, kolikanásobně je obec schopna pokrýt krátkodobé závazky oběžnými aktivy. Nejnižších hodnot dosahovala Plzeň v letech 2010 a 2011, ale poté tento ukazatel výrazně stoupl v letech 2012 – 2014 přes hodnotu 2, ale s mírným poklesem. Naopak Brno dosáhlo nejvyšší hodnoty v roce 2010 před splacením komunálních dluhopisů, kdy dokonce překročilo hodnotu 3. Hodnoty celkové likvidity Ostravy se ve sledovaném období pohybovaly nad hodnotou 2, ale od roku 2012 mají sestupnou tendenci. Obecně lze říci, že všechna tři sledovaná města se pohybují v bezpečném pásmu ukazatele celkové likvidity.

Tabulka č. 4.5 Ukazatel celkové likvidity statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně v letech 2010 – 2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Brno	3,41	2,82	2,40	2,67	2,70
Ostrava	2,49	2,95	2,77	2,32	2,18
Plzeň	1,56	1,62	2,20	2,18	2,14

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Ukazatel dluhové služby byl do roku 2007 hlavní nástroj státu k monitorování a regulaci zadluženosti obcí. Tento ukazatel vyjadřuje poměr ročních nákladů spojených se zadlužením k běžným příjmům. Kritická hranice je stanovena na 30 %. V tabulce č. 4.6 jsou uvedeny hodnoty dluhové služby a z nich vycházející ukazatel dluhové služby sledovaných měst.

Tabulka č. 4.6 Ukazatel dluhové služby statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně v letech 2010 – 2014

		2010	2011	2012	2013	2014
Brno	Dluhová služba celkem (tis. Kč)	1 724 988	2 282 935	437 174	398 679	330 658
	Ukazatel dluhové služby (%)	12,23	16,20	3,25	2,95	2,42
Ostrava	Dluhová služba celkem (tis. Kč)	358 468	206 089	264 507	769 665	4 713 705
	Ukazatel dluhové služby (%)	3,28	1,88	2,64	7,05	42,76
Plzeň	Dluhová služba celkem (tis. Kč)	391 355	305 451	139 920	137 090	127 645
	Ukazatel dluhové služby (%)	6,73	5,67	2,39	2,63	2,21

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Statutární město Brno vykazuje nejvyšší hodnotu v roce 2011, která byla spojena s jednorázovým splacením komunálních dluhopisů. Tato hodnota však dosahuje jen přibližně poloviční výši kritické hodnoty. V dalších letech jsou hodnoty ukazatele dluhové služby na velmi nízké úrovni.

Statutární město Ostrava vykazuje po celé sledované období nízké hodnoty ukazatele dluhové služby s výjimkou roku 2014, kdy tato hodnota vystoupala vysoko nad kritickou hranici, a to na 42,76 %. Toto bylo způsobeno stejně jako v případě Brna jednorázovým splacením komunálních dluhopisů. Takovýto výkyv je jednou z výjimek, kterou ukazatel dluhové služby nepovažuje za kritickou situaci. Správně by měla být tato hodnota rozložena v delším období, kdy byly prostředky na splacení komunálních dluhopisů ukládány do umořovacího fondu. V dalších letech je očekávána opět nízká úroveň ukazatele dluhové služby.

Statutární město Plzeň vykazuje po celé sledované období velmi nízké hodnoty ukazatele dluhové služby a i ty mají ještě sestupnou tendenci.

Žádné ze sledovaných měst se tedy z pohledu ukazatele platební schopnosti, ukazatele celkové likvidity ani ukazatele dluhové služby nenachází ve vážné situaci, co se týče zadlužení, a ani jim nic podobného nehrozí.

4.2.2 Zadluženost v souvislosti s připravovanou fiskální ústavou

Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.2.5, stanovuje tzv. „fiskální ústava“ podmínky, za kterých mají hospodařit veřejné rozpočty při aktivaci tzv. „dluhové brzdy“. Když by bylo odhlédnuto od pravidel vyplývajících z ní pro ostatní veřejné rozpočty a pozornost by byla věnována pouze rozpočtům obcí, znamenalo by to pro jejich hospodaření povinnost sestavit v následujícím roce vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet. Výjimku tvoří deficitní rozpočet financovaný z přebytků minulých let, návratnou finanční výpomocí, nebo pokud by šlo o realizaci projektu spolufinancovaného z rozpočtu Evropské Unie.

Za předpokladu, že došlo v roce 2014 k aktivaci dluhové brzdy, musela by vybraná statutární města hospodařit za výše stanovených podmínek, které budou dále demonstrovány na schválených rozpočtech pro rok 2015.

Tabulka č. 4.7 Schválený rozpočet statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně na rok 2015

		Brno	Ostrava	Plzeň
schválený rozpočet na rok 2015 (tis. Kč)	celkové příjmy	10 563 952	7 810 709	5 328 692
	celkové výdaje	12 120 380	8 248 353	6 312 040
	saldo rozpočtu	-1 556 428	-437 644	-983 348

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Z tabulky č. 4.7 vyplývá, že všechna vybraná města sestavila na rok 2015 deficitní rozpočet. Statutární město Brno plánovalo v roce 2015 mnoho investičních akcí a sestavilo tedy deficitní rozpočet. Jeho saldo mělo být ale financováno z přebytků minulých let, takže v tomto případě by město nebylo omezeno podmínkami dluhové brzdy. Pro úplnost je nutno uvést, že statutární město Brno nakonec nerealizovalo všechny zamýšlené výdaje a naopak na straně příjmů došlo k nárůstu oproti schválenému rozpočtu, takže konečné saldo rozpočtu bylo kladné.

Statutární město Ostrava sestavilo na rok 2015 deficitní rozpočet. Bylo v něm počítáno s financováním pomocí krátkodobých půjčených prostředků, což by v podmínkách aktivní dluhové brzdy nebylo možné. Tento rozpočet by nemohl být sestaven, a pokud by sestaven byl, hrozila by statutárnímu městu Ostrava sankce za porušení rozpočtové kázně. Ve skutečném plnění však rozpočet nakonec vykázal kladné saldo zejména díky výraznému nárůstu příjmů běžného rozpočtu.

Statutární město Plzeň sestavilo na rok 2015 deficitní rozpočet. Ve třídě financování však nebylo počítáno s čerpáním cizích zdrojů na krytí záporného salda. Plzeň tvoří vlastní účelové fondy, z kterých mělo být saldo financováno. Tento rozpočet na rok 2015 mohl být za podmínek aktivní dluhové brzdy sestaven. Statutární město Plzeň v roce 2015 skutečně hospodařilo s deficitem, avšak o mnoho nižším, než s jakým počítalo při schvalování rozpočtu.

Druhým omezením v návrhu ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti je hranice 60 % zadluženosti v poměru k průměrným příjmům za poslední 4 roky. Tabulka č. 4.8 udává situaci vybraných statutárních měst a jejich pozici vůči tomuto omezení.

Tabulka č. 4.8 zobrazuje podíl zadluženosti v roce 2014 na průměrných celkových příjmech let 2010 – 2013 vybraných statutárních měst. Z tabulky vyplývá, že žádné z těchto měst by nebylo v roce 2015 ohroženo touto podmínkou.

Tabulka č. 4.8 Podíl zadluženosti na průměrných celkových příjmech (2010 – 2013) statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně (v %)

	Zadluženost v roce 2014 (tis. Kč)	Průměrné celkové příjmy let 2010 – 2013 (tis. Kč)	Podíl (%)
Brno	5 307 932	13 788 067	38,50
Ostrava	3 796 997	10 702 119	35,48
Plzeň	2 241 610	5 566 544	40,27

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

5 ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala hospodařením a zadlužeností statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně.

Cílem diplomové práce bylo na základě analýzy srovnat a zhodnotit míru a strukturu zadluženosti statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně, vliv zadluženosti na hospodaření jednotlivých měst a srovnání jednak s obcemi České republiky obecně a také vzájemné srovnání vybraných statutárních měst. Dílčím cílem pak bylo zjistit případné dopady připravované tzv. fiskální ústavy na hospodaření a zadluženost vybraných měst.

V teoretické části bylo nejprve přiblíženo hospodaření obce. Zejména rozhodování obce, nakládání s majetkem obce a v neposlední řadě také rozpočet jako hlavní nástroj hospodaření obce. Teoretická část zaměřená na zadluženost pak přiblížila zadluženost veřejných rozpočtů představovanou veřejným dluhem, který se dále dělí na krátkodobý, střednědobý a dlouhodobý a další členění je na oficiální a skrytý. Dluh územně samosprávných celků se podílel na veřejném dluhu ke konci roku 2014 přibližně částkou 88,9 mld. Kč. Jako příčiny zadluženosti obcí byly označeny potřeba finančních prostředků k rozvoji obce spojená s přeceněním vlastních možností, hospodaření s dlouhodobě deficitním rozpočtem nebo deficitním běžným rozpočtem, zásah vyšší moci v podobě živelných katastrof či ekologických havárií, ručení za závazky soukromých subjektů a spoluúčast na financování dotovaných projektů spojená s neplněním dotačních podmínek a povinností vrátit dotaci. Dále byly definovány formy zadlužení, kterými mohou být bankovní úvěry, komunální dluhopisy, přijaté návratné finanční výpomoci, půjčky ze státních fondů, směnky či finanční leasing. Pozornost byla také zaměřena na měření a regulaci zadluženosti obcí, zejména na nástroj státu, jímž je soustavu informativních a monitorujících ukazatelů zvanou SIMU a další nepřímé nástroje, jež jsou zakotveny v legislativě. Jedním z informativních nástrojů je také iRating, který podává komplexní informace o hospodaření obce pomocí finančních a nefinančních ukazatelů. Ratingem obcí se zabývají také celosvětové ratingové agentury. Posledním tématem teoretické části této diplomové práce byl návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti zvaný „fiskální ústava“. Tento předpis by v případě zařazení do legislativního prostředí České republiky znamenal omezení pro všechny veřejné rozpočty včetně rozpočtů obcí. Zejména při aktivaci tzv. dluhové brzdy omezení při sestavování deficitního rozpočtu a při překročení 60% zadluženosti v poměru k celkovým příjmům také povinnost zadlužení snižovat o 5 % ročně.

Praktická část se věnovala samotné analýze hospodaření a zadluženosti vybraných statutárních měst. Nejprve byla analyzována zadluženost všech obcí České republiky a její vývoj, jež má s mírnými výkyvy dlouhodobě stoupající charakter. Analyzována byla také struktura tohoto zadlužení. Každé z vybraných statutárních měst bylo stručně charakterizováno, bylo popsáno jeho hospodaření za sledované období let 2010 – 2014, blíže byla popsána rozpočtová třída 8 – financování a struktura celkového dluhu. Dále byl celkový dluh porovnán s celkovými příjmy a ty pak ještě se zaplacenými úroky. Celkový dluh byl také přepočítán na jednoho obyvatele. Poslední část analýzy se zaměřila na monitorování zadluženosti v podobě soustavy informativních a monitorujících ukazatelů.

Touto analýzou bylo zjištěno, že statutární města Brno a Plzeň hospodařila ve sledovaném období s přebytky a statutární město Ostrava s výjimkou roku 2011 s deficitem. Nejvyužívanější formou zadlužení jsou bankovní úvěry, zejména úvěry od Evropské investiční banky, které využívají všechna vybraná města a například Plzeň je na konci sledovaného období zadlužena pouze touto formou. Emise komunálních dluhopisů využila pouze města Brno a Ostrava, které tyto dluhopisy ve sledovaném období splatila a další neemitovala. Přijatých návratných finančních výpomocí využila pouze Ostrava v letech 2013 a 2014. Zaplacené úroky tvoří max. 2 % celkových příjmů, a to konkrétně u Ostravy. U ostatních dvou měst se tento podíl pohybuje okolo 1 % celkových příjmů. Nejvyšší hodnotu celkového dluhu eviduje Brno a nejnižší Plzeň. Ostrava v tomto směru zaznamenala ve sledovaném období výrazný výkyv spojený s jednorázovým splacením komunálních dluhopisů. Celkový dluh vybraných měst zaznamenal na konci sledovaného období pokles u Brna a Ostravy a nárůst u Plzně. V přepočtu na 1 obyvatele došlo ve sledovaném období k podobnému vývoji jako u celkového dluhu s tím, že v porovnání s průměrným zadlužením všech obcí na 1 obyvatele, se zadluženost vybraných měst pohybuje přibližně o polovinu výše. V rámci vyhodnocení údajů v soustavě informativních a monitorujících ukazatelů bylo zjištěno, že všechny tyto údaje se pohybují v bezpečném pásmu a jen v odůvodněných případech z něj vybočují.

Ve čtvrté kapitole této práce byly poznatky získané předchozí analýzou vzájemně srovnány a zhodnoceny. Nejnižší celkovou zadluženost po celé sledované období vykazovala Plzeň, nejnižší zadlužení na 1 obyvatele na konci sledovaného období měla Ostrava. Nerozmanitější strukturu zadlužení má Ostrava, jež využívá až pět forem zadlužení. Naopak Plzeň se na konci sledovaného období omezila pouze na úvěr od Evropské investiční banky.

Tím byla také nalezena odpověď na výzkumnou otázku položenou v úvodu této práce. Je tedy možné konstatovat, že vybraná statutární města využívají dluhové nástroje v mnohem

větší míře než ostatní obce ČR. Vzhledem k objemným rozpočtům a nízkým nákladům spojeným se zadlužením, je tato strategie financování pro tak velká města výhodná. Struktura zadlužení se zaměřuje především na úvěry, zejména od Evropské investiční banky. Ostatní formy zadlužení se objevují výjimečně a v malém rozsahu.

Seznam použité literatury

a) odborné knihy

KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 297 s. ISBN 978-807-3579-104.

LORENC, Jiří a Jana KAŠPÁRKOVÁ. *Rozpočtová skladba a účetnictví 2014 pro územní samosprávné celky*. 1. vyd. Polešovice: M Lordy, 2014, 593 s. ISBN 978-802-6059-202.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 587 s. ISBN 978-807-3576-141.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor - řízení a financování*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 485 s. ISBN 978-807-3579-364.

TOTH, Petr, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Ekonomické aktivity obcí a měst*. Vyd. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 127 s. ISBN 978-807-3804-916.

OCHRANA, František, Jan PAVEL a Leoš VÍTEK. *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 261 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1

b) články v odborných časopisech

Hospodaření obcí v roce 2014 a rozpočet na rok 2015. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2015, (1/2015). ISSN 1211-4189.

Největší rizika hospodaření si obce vytváří samy. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2014, (5/2014), 14-15. ISSN 1211-4189.

KAMENÍČKOVÁ, Věra. Vybrané aspekty hospodaření čtyř největších měst. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2014, (5/2014), 18-20. ISSN 1211-4189.

ŠEFČÍK, Michael. Zadluženost místních samospráv. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2014, (3/2014), 30-31. ISSN 1211-4189.

KAMENÍČKOVÁ, Věra. Hospodaření krajů a obcí v roce 2013. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2014, (3/2014), 21-23. ISSN 1211-4189.

KAMENÍČKOVÁ, Věra. Rating obcí. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2014, (1/2014), 22-23. ISSN 1211-4189.

PILNÝ, Jaroslav. Hospodaření s majetkem obcí. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2014, (1/2014), 38-40. ISSN 1211-4189.

MATEJ, Miroslav. Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí. *Obec a finance: odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí*. Praha: Triada, 2015, (2/2015). ISSN 1211-4189.

c) elektronické dokumenty a ostatní

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům, ve znění pozdějších předpisů (zákon o rozpočtovém určení daní)

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení vlády České republiky č. 1395 ze dne 12. listopadu 2008 o monitoringu hospodaření obcí a o zrušení usnesení vlády České republiky č. 346 ze dne 14. dubna 2004 o regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí dluhové služby

Vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů

Statutární město Ostrava: oficiální portál [online]. [cit. 2016-04-03].

Dostupné z: <http://www.ostrava.cz/>

Statutární město Brno [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <https://www.brno.cz/uvodni-strana/>

Statutární město Plzeň: oficiální informační server města Plzně [online]. [cit. 2016-04-03].

Dostupné z: www.plzen.eu

Ministerstvo financí České republiky [online]. [cit. 2016-04-03].

Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/>

ePUSA: elektronický portál územních samospráv [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <https://www.epusa.cz/>

CRIF: Czech Credit Bureau [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.crif.cz/>

MONITOR: informační portál Ministerstva financí ČR [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz/2015/>

Český statistický úřad [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Seznam zkratek

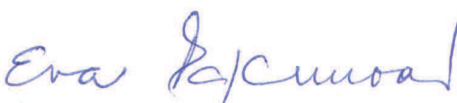
EIB	Evropská investiční banka
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MHF	mezinárodní hudební festival
MOB	městský obvod
PNFV	přijaté návratné finanční výpomoci
SFRB	Státní fond rozvoje bydlení
SMO	statutární město Ostrava
SR	schválený rozpočet
ÚSC	územně samosprávný celek
ŽP	životní prostředí

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. 4. 2016

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Tabulka vývoje a struktury zadluženosti obcí ČR v letech 1993 – 2014
- Příloha č. 2 Graf vývoje a struktury zadluženosti obcí ČR v letech 1993 – 2014

Příloha č. 1

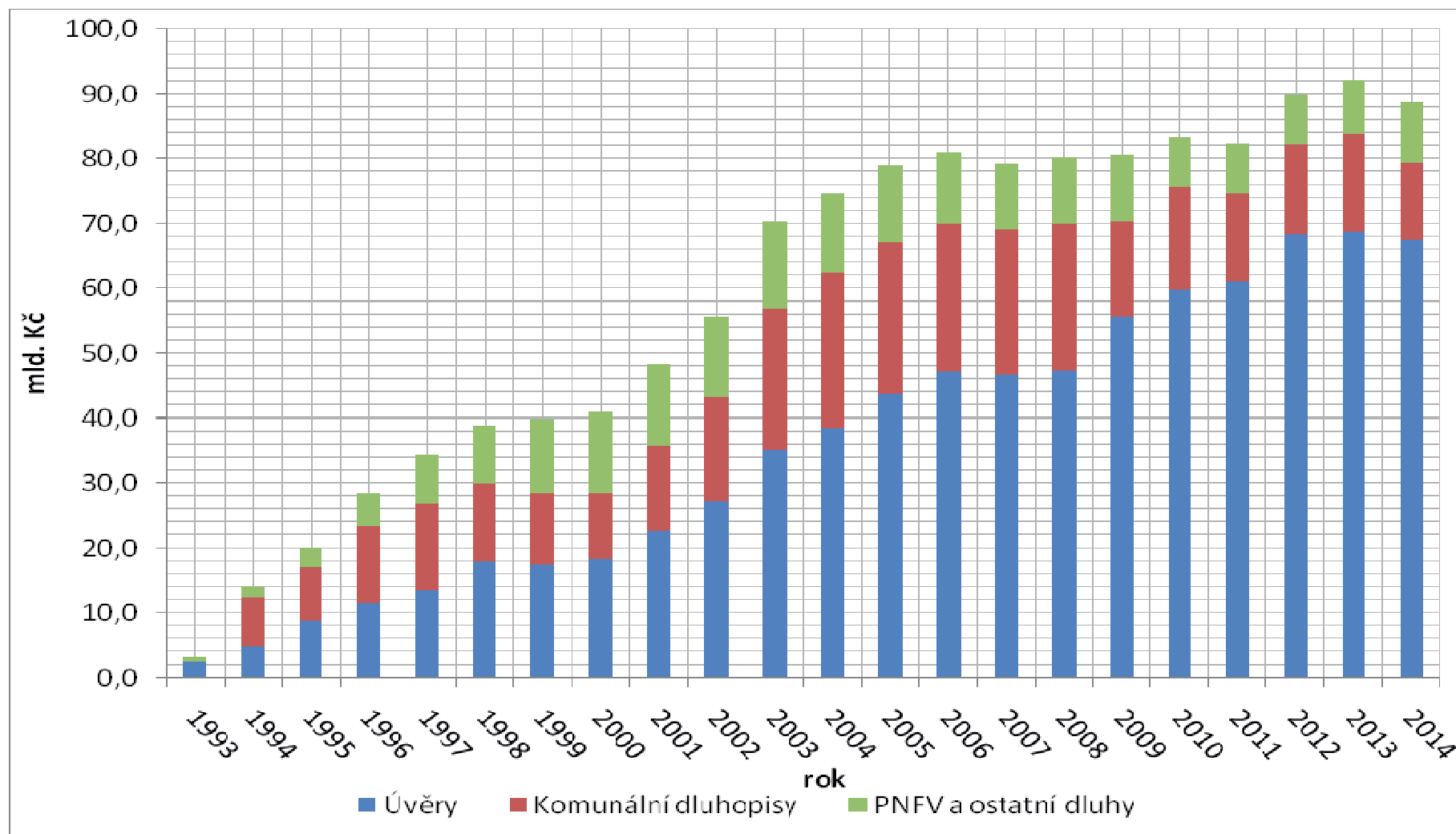
Tabulka vývoje a struktury zadluženosti obcí ČR v letech 1993 – 2014

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěry v mld. Kč	2,5	4,9	8,7	11,6	13,5	18,0	17,6	18,4	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7	47,4	55,8	59,9	60,9	68,3	68,8	67,7
<i>Úvěry v %</i>	<i>73,5</i>	<i>34,3</i>	<i>42,8</i>	<i>41,0</i>	<i>39,2</i>	<i>46,2</i>	<i>44,0</i>	<i>44,9</i>	<i>46,8</i>	<i>48,9</i>	<i>50,0</i>	<i>51,5</i>	<i>55,3</i>	<i>58,2</i>	<i>59,0</i>	<i>59,2</i>	<i>69,3</i>	<i>71,9</i>	<i>73,9</i>	<i>75,9</i>	<i>74,6</i>	<i>76,1</i>
Komunální dluhopisy v mld. Kč	0	7,6	8,5	11,9	13,2	11,9	10,9	10,1	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	14,7	15,8	14,0	13,8	15,0	11,8
<i>Komunální dluhopisy v %</i>	<i>0</i>	<i>53,1</i>	<i>41,9</i>	<i>42,0</i>	<i>38,4</i>	<i>30,5</i>	<i>27,3</i>	<i>24,6</i>	<i>27,5</i>	<i>28,5</i>	<i>30,8</i>	<i>31,9</i>	<i>29,7</i>	<i>28,3</i>	<i>28,5</i>	<i>28,3</i>	<i>18,2</i>	<i>19,0</i>	<i>17,0</i>	<i>15,3</i>	<i>16,3</i>	<i>13,3</i>
PNFV a ostatní dluhy v mld. Kč	0,9	1,8	3,1	4,8	7,7	9,1	11,5	12,5	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9	10,0	10,1	7,6	7,5	7,9	8,4	9,4
<i>PNFV a ostatní dluhy v %</i>	<i>26,5</i>	<i>12,6</i>	<i>15,3</i>	<i>17,0</i>	<i>22,4</i>	<i>23,3</i>	<i>28,7</i>	<i>30,5</i>	<i>25,7</i>	<i>22,6</i>	<i>19,2</i>	<i>16,6</i>	<i>15,0</i>	<i>13,5</i>	<i>12,5</i>	<i>12,5</i>	<i>12,5</i>	<i>9,1</i>	<i>9,1</i>	<i>8,8</i>	<i>9,1</i>	<i>10,6</i>
Celkem v mld. Kč	3,4	14,3	20,3	28,3	34,4	39,0	40,0	41,0	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	80,6	83,3	82,4	90,0	92,2	88,9

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování

Příloha č. 2

Graf vývoje a struktury zadluženosti obcí ČR v letech 1993 – 2014

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, vlastní zpracování